بسم الله الرحمن الرحیم

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مرکز رصد فرهنگی کشور

جمهوری اسلامی ایران
شورای فرهنگ عمومی کشور

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
عنوان: سیمای خانواده در آمریکای لاتین
مدیر طرح: محمد اصغری
پژوهشگر: محمدامین صبوری
صفحه‌آرایی: حسین آذری
طراح جلد: رضا ذکی‌پور
نوبت چاپ: اول. پاییز ۱۴۰۲
شمارگان: برای مخاطبان خاص

این نسخه به سفارش دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور تهیه شده است.

همه حقوق این اثر برای مرکز رصد فرهنگی کشور محفوظ است.
در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولی‌عصر(عج)، خیابان دمشق، شماره ۹ ،پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
صندوق پستی: ۶۲۷۴ ـ ۱۴۱۵۵ .**تلفن:** ۸۸۹۰۲۲۱۳ . **دورنگار:** ۸۸۸۹۳۰۷۶ www.ircud.ir

گزارش رصد فرهنگی

(۵۸)

رصد بین‌الملل

(۷)

سیمای خانواده در آمریکای لاتین

مرکز رصد فرهنگی کشور

آذر ۱۴۰۲

فهرست مطالب

مقدمه ۱
توصیف کلی خانواده ۲
تنوع خانوار در آمریکای لاتین ۲
ازدواج ۶
شیلی و افت ازدواج ۱۰
شرایط امروزی ازدواج در آرژانتین ۱۲
ازدواج و جایگاه زن در کوبا ۱۳
خانواده و زن در مکزیک ۱۷
طلاق ۱۸
زندگی مشترک خارج از ازدواج ۲۲
فرزندآوری ۲۳
ارزش‌های خانوادگی ۲۶
آسیب‌های حوزهٔ خانواده ۲۹
فرزندان بدون سرپرست متأهل ۳۰
سقط‌جنین ۳۲
کودکان کار ۳۷
کودک‌آزاری ۴۱
تجاوز و آزار جنسی ۴۴
تبعیض جنسیتی ۴۹
ازدواج زیر ۱۸ سال ۵۲
خشونت خانگی ۵۵
همجنس‌گرایی ۵۷
دیدگاه عمومی نسبت به همجنس‌گرایی ۶۵
آمار ازدواج برابر در برخی کشورهای آمریکای لاتین ۶۸
مراکز مطالعه جنسیت ۶۹
شبکه‌های اجتماعی دوست‌یابی ۷۰
جمع‌بندی و پیشنهادها ۷۴

فهرست منابع ۷۹

فهرست جدول‌ها

جدول ۱ ــ کشورهای دارای کمترین نرخ ازدواج در سراسر جهان در سال ۲۰۱۸ .....۶
جدول ۲ ــ نرخ(در هزار) طلاق در برخی کشورهای آمریکای لاتین، سال ۲۰۲۲ .....۱۹
جدول ۳ــ کشورهایی با کمترین میزان طلاق در سراسر جهان حدود سال ۲۰۲۰ .....۱۹
جدول ۴ــ نرخ سقط‌جنین القایی در کشورهای منتخب آمریکای لاتین و دریای کارائیب در سال ۲۰۱۹ .....۳۲
جدول ۵ــ تعداد سقط‌جنین‌های عمدی در کشورهای منتخب در آمریکای لاتین و کارائیب در سال ۲۰۱۹ .....۳۲
جدول ۶ــ محدودیت زمانی(چندهفتگی) سقط در کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب(دارای امکان قطع رایگان بارداری)، سال ۲۰۲۲.....۳۴
جدول ۷ــ افرادی که معتقدند در صورت تصمیم مادر یا شرایط خاص، باید به سقط‌جنین اجازه داده شود(جمع‌آوری در ۲۰۲۱).....۳۵
جدول ۸ ــ درصد و تعداد کودکان کار ۵ تا ۱۷ ساله، بر اساس منطقه(۲۰۲۰) ۳۷
جدول ۹ ــ کار کودکان و کارهای خطرناک ۳۸
جدول ۱۰ ــ درصد کودکان ۱ تا ۱۴ ساله که در ماه گذشته تنبیه خشونت‌آمیز را تجربه کرده‌اند، بر اساس نوع.....۴۲
جدول ۱۱ ــ تعداد و نرخ مرگ‌ومیر(مرگ به ازای هر ۱۰۰۰۰۰ نفر) به دلیل قتل در میان کودکان و نوجوانان ۰ تا ۱۹ سال، بر اساس جنسیت، در سال ۲۰۱۹ .....۴۲
جدول ۱۲ ــ وضعیت قانونی تنبیه بدنی در خانه و مدرسه در کشورهای آمریکای لاتین .۴۴
جدول ۱۳ ــ ۵ کشور با بالاترین نسبت زنان ۲۰ــ۲۴ ساله که پیش از ۱۸ سالگی برای اولین بار ازدواج کرده یا وارد رابطه شده‌ــاند در آمریکای لاتین و کارائیب(۲۰۲۰) ۵۳
جدول ۱۴ ــ ۳ کشور با بالاترین تعداد زنان ۲۰ــ۲۴ ساله که پیش از ۱۸ سالگی برای اولین بار ازدواج کرده یا وارد رابطه شده‌ــاند در آمریکای لاتین و کارائیب(۲۰۱۹) ۵۳
جدول ۱۵ ــ موضع کشورهای آمریکای لاتین در قبال پذیرش قوانین مربوط به حقوق همجنسگرایان ۶۰
جدول ۱۶ ــ آیا اجتماع باید همجنس‌گرایی را بپذیرد؟ ۶۶
جدول ۱۷ ــ موافقت با همجنس‌گرایی در سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۱۳ .....۶۶
جدول ۱۸ ــ شکاف جنسیتی در پذیرش همجنس‌گرایی.....۶۶
جدول ۱۹ ــ پذیرش همجنس‌گرایی، بر اساس سن ۶۷

فهرست نمودارها

نمودار ۱ ــ تعداد ازدواج به ازای هر هزار نفر در مناطق مختلف جهان (۲۰۰۵ ــ ۲۰۰۱) ۶
نمودار ۲ ــ میانگین سن ازدواج زنان ۹
نمودار ۳ــ نرخ ناخالص ازدواج در شیلی ۱۰
نمودار ۴ ــ مدت ماندگاری زندگی مشترک ناشی از ازدواج.....۲۰
نمودار ۵ ــ درصد بزرگسالانی که به همباشی می‌پردازند(۲۰۰۵ ــ ۲۰۱۰) ۲۲
نمودار ۶ ــ نرخ باروری (تعداد فرزندان به ازای هر زن) در کشورهای منتخب، ۱۹۶۰ ــ ۲۰۱۰ .....۲۴
نمودار ۷ ــ نرخ باروری در شیلی (۱۹۷۰ ــ ۲۰۲۵).....۲۴
نمودار ۸ــ مرگ‌ومیر کودکان(۲۰۰۹) و سوءتغذیه(۲۰۰۴ ــ ۲۰۰۸) ۲۶
نمودار ۹ ــ افکار عمومی نسبت به ارزش‌های خانوادگی.....۲۷
نمودار ۱۰ ــ مطلوب‌ترین خصوصیات شریک زندگی ایده‌آل(درصد)، آرژانتین سال ۲۰۲۰ .....۲۹
نمودار ۱۱ــ درصد کودکان متولدشده از مادران مجرد در کشورهای منتخب(۱۹۷۰ ــ ۲۰۱۰) ۳۰
نمودار ۱۲ ــ درصد تولدهای خارج از ازدواج(۲۰۰۸ ــ ۲۰۰۹)، کودکان درخانه‌های تک والدی، نرخ باروری کل(۲۰۱۰)، نرخ خالص تولید مثل(۲۰۰۵ ــ ۲۰۱۰)...۳۱
نمودار ۱۳ ــ درصد کودکانِ خانه‌های تک‌والد.....۳۱
نمودار ۱۴ ــ درصد جمعیتِ موافق یا مخالف اجازه سقط جنین در آمریکای لاتین در سال ۲۰۲۲، بر اساس کشور.....۳۵
نمودار ۱۵ ــ درصد جمعیت طرفدار سقط جنین در شرایط خاص در آمریکای لاتین در سال ۲۰۲۲، بر اساس کشور.....۳۶
نمودار ۱۶ ــ در آمریکای لاتین اگر سقط جنین غیرقانونی رخ دهد، چه کسی باید توسط قانون مجازات شود؟ ۳۷
نمودار ۱۷ ــ درصد کودکان ۵ تا ۱۷ ساله در کار کودکان، بر اساس منطقه.....۳۸
نمودار ۱۸ ــ توزیع درصدی کار کودکان بر اساس بخش فعالیت اقتصادی در مکزیک در سال ۲۰۱۹ بر اساس جنسیت ۴۰
نمودار ۱۹ ــ توزیع درصد جمعیت بین ۵ تا ۱۷ سال در فعالیت‌های کار کودک در مکزیک در سال ۲۰۱۹، بر اساس شکل کار.....۴۰
نمودار ۲۰ ــ درصد کودکان ۱ تا ۱۴ ساله که در ماه گذشته خشونت انضباطی را تجربه کرده‌اند، بر اساس نوع.....۴۱
نمودار ۲۱ ــ توزیع درصد مرگ‌ومیر در میان کودکان و نوجوانان ۰ تا ۱۹ سال در آمریکای لاتین و کارائیب، بر اساس سن و علت، در سال ۲۰۱۹ .....۴۳

نمودار ۲۲ ـ نرخ مرگ‌ومیر(مرگ به ازای هر ۱۰۰هزارنفر) به دلیل قتل در میان کودکان و نوجوانان ۰ تا ۱۹ سال در پنج کشور با بالاترین میزان قتل در سراسر جهان در سال ۲۰۱۹، بر اساس جنسیت ۴۳
نمودار ۲۳ ـ نرخ تجاوز جنسی در آمریکای لاتین و کشورهای حوزه کارائیب در سال ۲۰۱۱ ..... ۴۵
نمودار ۲۴ ـ درصد زنان ۱۸ تا ۲۹ ساله که قبل از ۱۸ سالگی هرگونه خشونت جنسی را تجربه کرده‌اند ۴۶
نمودار ۲۵ ـ درصد پاسخ‌دهندگانی که در مکزیک در سال ۲۰۱۹ قربانی آزار و اذیت محل کار شده‌اند ۴۷
نمودار ۲۶ ـ انواع اصلی آزار و اذیت در محل کار در مکزیک در سال ۲۰۱۹ ..... ۴۸
نمودار ۲۷ ـ شاخص شکاف جنسیتی دستمزد در کشورهای منتخب آمریکای لاتین و کارائیب در سال ۲۰۲۱ ..... ۵۰
نمودار ۲۸ ـ درصد زنان ۲۰ـ۲۴ ساله‌ای که قبل ۱۵ یا ۱۸ سالگی ازدواج کرده یا در رابطه بوده‌اند ۵۲
نمودار ۲۹ ـ درصد زنان ۲۰ تا ۲۴ ساله که برای اولین بار قبل از ۱۸ سالگی ازدواج کرده یا در یک رابطه وارد شده‌اند، بر اساس محل سکونت، پنجک ثروت و تحصیلات ۵۵
نمودار ۳۰ ـ رشد(درصد) گزارش های خشونت خانگی و سوء استفاده جنسی در طول قرنطینه COVID ـ ۱۹ در کشورهای منتخب آمریکای لاتین از آوریل ۲۰۲۰ ..... ۵۷
نمودار ۳۱ ـ درصد حمایت از همجنسگرایان ۶۲
نمودار ۳۲ـ کشورهای دارای بیشترین دانلود برنامه Grindr در جولای ۲۰۲۳ ..... ۷۲
نمودار ۳۳ ـ برنامه‌های دوست‌یابی با بیشترین درصد کاربران در مکزیک در سال ۲۰۲۳ ..... ۷۳
نمودار ۳۴ ـ درصد افرادی که از برنامه های دوست‌یابی استفاده می کنند ۷۴

فهرست شکل‌ها

شکل ۱ ــ همباشی در بزرگسالان(۲۰۰۵ ــ ۲۰۰۹) ۲۳
شکل ۲ ــ نرخ باروری جهانی (۲۰۱۰) ۲۵
شکل۳ ــ درصد کسانی که معتقدند کودک نیاز به یک پدر و مادر دارد(۱۹۹۸ ــ۲۰۰۸) ۲۸
شکل ۴ ــ کدام کشورهای آمریکای لاتین به ازدواج کودکان اجازه می‌دهند؟ ۵۴
شکل ۵ ــ کشورهایی که قانون ملی آن‌هاه ازدواج همجنسگرایان را مجاز می داند ۶۳
شکل ۶ــ سال به رسمیت شناختن ازدواج همجنسگرایان به تفکیک کشورها ۶۴

مقدمه

اجتماع در مهد خانواده رشد می‌کند و بالنده می‌شود. آیندهٔ یک جامعه در گرو وضعیت مطلوب خانواده‌هاست. انقلاب اسلامی نیز از ابتدا یک نهضت خانوادگی بوده و همیشه شعار خانواده را فریاد زده است و یکی از انتقادات اساسی آن به گفتمان‌های استکباری حاکم بر جامعهٔ جهانی بحث خانواده و رشد و تربیت در دامان آن بوده است. از همین جهت است که درک وضعیت کنونی خانواده در منطقهٔ آمریکای لاتین اهمیت دارد. با شناخت خانوادهٔ لاتینی می‌توان انسان و جامعهٔ لاتین را فهمید و با دستیابی به این کلید می‌توان دیگر ابواب پیشِ رو برای شناخت کامل و برقراری ارتباط با ایشان را باز کرد و قدم در راه همکاری و توسعهٔ روابط گذاشت تا کارهای بزرگ دیگر ممکن شوند.

دستگاه‌های دولتی و حاکمیتی مختلفی در مباحث دیپلماسی فرهنگی، صدور انقلاب و تبلیغ دینی در منطقهٔ آمریکای لاتین مشغول فعالیت هستند و لاجرم بخش مهمی از این فعالیت‌ها در این کشورها یا مستقیم با خانواده‌ها در ارتباط است یا از آن جهت که خانواده

کوچک‌ترین واحد اجتماعی است و در واحدهای بزرگ‌تر اثر جدی دارد، به آن منوط می‌گردد. نتیجه آنکه لازم است این متولیان نخست از وضعیت خانواده در آمریکای لاتین برحسب واقع اطلاع داشته باشند و سپس برای اصلاح و اثرگذاری بر آن اقدام متناسب انجام دهند.

در این گزارش تلاش شده است با رویکرد مذکور به مطالعهٔ دقیق خانوادهٔ لاتینی و آسیب‌های متوجه آن پرداخته شود و در ضمن گزارش این وضعیت، برخی ریشه‌ها و دلایل این پدیده‌ها تقدیم خواننده بشود که مراکز و شخصیت‌های علمی بیان کرده‌اند. در پایان نیز توصیه‌هایی برای تلاش و اقدام در حوزهٔ زن و خانواده در آمریکای لاتین پیشنهاد شده است.

توصیف کلی خانواده

بسیاری از مشترکات لفظی موجود بین دو فرهنگ ایرانی و لاتین در عالم واقع دلالت بر مفاهیم مختلف دارند. منظور آنکه آنچه در کشور اسلامی ما خانواده به حساب می‌آید، تنها شکلی از خانواده است و اگر بخواهیم با متر و معیار شرعی شکل‌های دیگر خانواده در آمریکای لاتین را قضاوت کنیم، به احتمال زیاد بخش درخورتوجهی از افراد را در چهارچوبی جز خانواده خواهیم یافت، حال آنکه در خود آن کشورها و در میان مردمان ایشان این شکل‌های زندگی مشترک پذیرفته شده هستند.

تنوع خانوار در آمریکای لاتین

- خانوارهای متشکل از زوج‌هایی که با فرزندان زندگی می‌کنند ۳۹/۹ درصد از خانوارهای منطقه را تشکیل می‌دهند.
- خانواده‌های بزرگ که شامل سایر اقوام و شاید فرزندان باشند، تقریباً یک‌چهارم خانوارهای منطقه را تشکیل می‌دهند(۲۳/۶ درصد).
- آمریکای لاتین و دریای کارائیب بالاترین نرخ خانوارهای تک‌والد را در جهان دارند (۱۱ درصد)، که اکثریت قریب به‌اتفاق آن‌ها مادران مجرد(تنها) هستند.

● زندگی مشترک بدون ازدواج (همباشی یا ازدواج سفید) طی چهار دهه گذشته در منطقه به‌طور تصاعدی افزایش یافته است: سال ۲۰۱۰ در پاناما ۷۳/۹ درصد از زنان ۲۵ تا ۲۹ ساله درگیر زندگی مشترک خارج از ازدواج بوده‌اند. این آمار برای اروگوئه ۷۰/۷ و آرژانتین ۶۵/۵ درصد بوده است.

● تا کنون آرژانتین، برزیل، اوروگوئه، کلمبیا، اکوادور، کاستاریکا، شیلی، کوبا ازجمله کشورهای لاتین هستند که ازدواج همجنس‌گرایان و خانواده ایشان را کاملاً به رسمیت شناخته اند. تعداد کشورهایی که این نوع از روابط را صراحتاً جرم می دانند هر سال کمتر می شود. در برخی کشورها همچون کلمبیا، زوج‌های همجنس حقوقی مشابه با دیگر زوج‌های متأهل درزمینهٔ مراقبت‌های بهداشتی، حقوق بازنشستگی، شهروندی، حمایت از فرزندان و پرداخت نفقه دارند.

پذیرش این تنوع در اشکال خانواده در فرهنگ ایرانی، فارغ از بعد اسلامیت، بسیار بعید و دشوار است. لیکن برای مردم و دولت این کشورها این مسائل کمرنگ تر هستند. اما چرا؟ مگر نه این است که دین در جوامع آمریکای لاتین اهمیت و نقش پررنگ دارد؟ مگر نه آن که در بعد سیاسی در آمریکای لاتین شاهد حکومت ها و طیف های سیاسی مختلف و متنوع و بعضا متضاد هستیم؟ پس چطور سیاست خانواده آرژانتین لیبرال با کوبای چپ نتایج یکسان دارد؟

به نظر می رسد باید پاسخ این سوال را در تاریخ شکل گیری، استعمار و استقلال آمریکای لاتین پیدا کرد. آمریکای لاتین قرن هاست که چیزی به نام تنوع فرهنگی را پذیرفته است و اصلا اساس جوامع آن و رشد و نمو اجتماعی سیاسی این کشورها پذیرش و تلاش برای به رسمیت شناختن تنوع فرهنگی بوده است. از زردپوست آسیایی تا سیاه پوست آفریقایی و سفید پوست اروپایی همه در کنار سرخپوستان آمریکایی جمع شده اند و لازمه این اجتماع چیزی جز پذیرش تنوع و تفاوت ها نبوده است. شاید این بافتار اجتماعی و زمینه ها خود دلیلی باشد بر علت امکان پذیرش تنوع خانوار در آمریکای لاتین.

علاوه بر ادعای فوق، لازم برای درک بهتر این تنوع و تکثر و آسیب هایی که در پی آن بر جامعه و خانواده لاتین وارد کشته است، نگاهی به وضعیت و جایگاه زن در اقتصاد و اجتماع در سال های اخیر بکنیم.

از حدود سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰، سهم زنان هرگز ازدواج‌نکرده در سنین ۴۵ـ۴۹، از ۱۱/۴ درصد به ۱۳/۴ درصد افزایش یافته است و که در جهان دوم است. زنان در آمریکای لاتین و کارائیب دیرتر ازدواج می‌کنند و فرزندان کمتری دارند. پیش‌بینی شده بود نرخ باروری کل زنان در منطقه از ۵ تولد زنده به ازای هر زن در سال‌های ۱۹۷۰ـ۱۹۷۵ به ۲/۰ در سال‌های ۲۰۱۵ـ۲۰۲۰ کاهش یابد. ازدواج کودکان و نوجوانان در سنین پایین و مادر شدن نوجوانان رایج است. نرخ طلاق و جدایی همچنان در حال افزایش است و حدود سال ۲۰۱۰، ۹/۶ درصد از زنان ۴۵ تا ۴۹ ساله طلاق گرفته یا جدا شده‌اند که این عدد بیش از دو برابر میانگین جهانی(۴/۷ درصد) است. این منطقه همچنین دارای بالاترین نرخ خانوارهای مادران تنها(مجرد) در جهان است.

دسترسی به خدمات عمومی، ازجمله مراقبت‌های بهداشتی باروری، به‌ویژه برای زنان در گروه‌های اجتماعی ـ اقتصادی پایین و مناطق روستایی محدود است. مشارکت زنان در نیروی کار بیش از هر منطقه دیگری افزایش یافته است و زنان مهاجر به رفاه اقتصادی خانواده‌های خود کمک می‌کنند. بااین‌حال، همچنان برای بهتر شدن وضعیت حقوق زنان و توزیع عادلانه دستمزد، به سیاست‌های بهبودیافته نیاز است. همچنین معضل خشونت خانگی در این منطقه جدی بوده و نیاز به سیاست های دقیقتر دارد.

این وضعیت نابسامان و عجیب، علاوه بر حافظه و ارزش‌های تاریخی ـ فرهنگی، ریشه سیاست و اقتصاد این کشورها نیز دارد. کشورهای مهم آمریکای لاتین تقریبا همه جزو کشورهای درحال توسعه هستند و همین نکته اموری همچون اشتغال و استقلال زنان را لازم کرده است. از سوی دیگر برخی سیاست ها همچون برابری

جنسیتی که با توجه به فرهنگ قارّه یک ارزش محسوب می شود منجر به دسترسی بیشتر بازار کار برای زنان و حتی رواج بیشتر تنظیم خانواده شده است. ارزش والای برابری جنسیتی در آمریکای لاتین در هر گفتمانی مشاهده می شود. گفتمان های چپ و سوسیالیت از جهت مطلوب بودن مساوات به آن توجه می کنند، در همان حال گفتمان های راست و لیبرال نیز از باب افزایش آزادی‌های فردی و اجتماعی به برابری جنسیتی توجه می‌کنند. البته همه این نکات صرفا ایدئولوژیک هستند و در عمل شاهد این هستیم که همچنان در مناطق روستایی این وضعیت ملایم تر است اما با گذر زمان و توسعه بیشتر کشورها، این مناطق نیز دچار همان وضعیت می گردند و روز به روز سیاست دولت‌ها در راستای ارائه خدمات عمومی باکیفیت در جهت حمایت از خانواده‌ها و برابری جنسیتی گسترده تر می شود. البته شرط پذیرش این ادعاها خوشبینی به روندهای موجود است. چنانچه اموری همچون نیاز مبرم به نیروی کار ارزان زنان را در نظر بگیریم شاید نوع نگاهمان تغییر کند. لکن این بدبینی را چندان نمی توان پذیرفت چراکه تلاش های مدنی و سیاسی در راستای کاهش شکاف دستمزد در کشورهای آمریکای لاتین را نمی توان با این استدلال پذیرفت.

نکته جالب تر آن است که حتی در برهه هایی که سیاست دولت رفاه در برخی کشورها متوقف شده است نیز مجددا شاهد هجوم زنان به بازار کار و کاهش جدی نرخ باروری بوده ایم. گویی این روند چنان افسار گسیخته است که تغییر سیاست ها چندان توان ایستادگی در مقابل آن را ندارند. از دهه ۸۰ میلادی این سیاست ها بارها عوض شده اند اما روند موجود از آن سالها هرگز توقف جدی ای نداشته است.

اکنون که با سرعت مروری بر وضعیت کلی خانواده در آمریکای لاتین داشتیم لازم است برای درک بهتر این وضعیت و اشراف به برخی آسیب‌هایی به وجود آمده در نظام خانوادگی ایشان به بررسی مفصل‌تر نهاد ازدواج بپردازیم.

ازدواج

امروز نرخ ازدواج در آمریکای لاتین یک موضوع بحث برانگیز است. در کشورهای آمریکای لاتین شاهد نرخ پایین ازدواج هستیم و کشورهایی مانند آرژانتین، شیلی، کلمبیا و پرو نرخ ازدواج زیر ۴ (در هزار) را ثبت کرده‌اند. به نظر می رسد جوان بودن این کشورها خود تاثیر بر این پایین بودن نرخ ازدواج گذاشته است. توزیع جمعیت، محبوبیت زندگی مشترک بدون ازدواج و پدیده مهاجرت که ازدواج را دشوار می‌کنند باعث تأخیر فزاینده ازدواج در این کشورها شده است.

نمودار ۱ ــ تعداد ازدواج به ازای هر هزار نفر در مناطق مختلف جهان (۲۰۰۵ــ۲۰۰۱)

تعداد پایین ازدواج در آمریکای لاتین امری بسیار جدی است. وقتی به لیست کشورهای دارای کمترین نرخ ازدواج نگاه می کنیم نام کشورهای آمریکای لاتین مکررا تکرار می شود. برای مثال به جدول پیش رو که مربوط به سال ۲۰۱۸ است توجه کنید:

جدول ۱ ــ کشورهای دارای کمترین نرخ ازدواج در سراسر جهان در سال ۲۰۱۸

کشور	تعداد ازدواج به ازای هر هزار نفر جمعیت
قطر	۱/۴
گویان فرانسه	۲/۴
پرو	۲/۵
ونزوئلا	۲/۶

کشور	تعداد ازدواج به ازای هر هزار نفر جمعیت
اروگوئه	۲/۸
مارتینیک	۲/۸
گوادولوپه	۲/۸
آرژانتین	۲/۹
جزیره من	۲/۹
ایتالیا	۳/۲
لوکزامبورگ	۳/۲
رئونیون	۳/۳
پاناما	۳/۳
کالدونیای جدید	۳/۳
شیلی	۳/۳

در سال های اخیر همه گیری ویروس کرونا نیز عامل دیگری در تغییر و تحولات آمار ازدواج بوده است. در سال های همه گیری در بیشتر کشورها شاهد یک افت چشمگیر در تعداد ازدواج های ثبت شده در شهرداری ها هستیم و پس از پایان آن، غالبا تعداد ازدواج ها افزایش یافته است که البته این افزایش موقتی است. آمار مدون و مرتبی از ازدواج در کشورهای مختلف آمریکای لاتین به ترتیب سال وجود ندارد و در این گزارش صرفا برای اطلاع بیشتر تعداد ازدواج در برخی کشورها تقدیم خواهد شد:

در سال ۲۰۱۹، کشوری که بیشترین ازدواج را در آمریکای لاتین به ثبت رساند، **برزیل** بود که بیش از یک‌میلیون ازدواج را ثبت کرد و پس‌ازآن مکزیک قرار دارد. برزیل همچنین یکی از کشورهایی است که بالاترین نرخ ازدواج را در منطقه دارد(۶/۲ ازدواج به ازای هر ۱۰۰۰ نفر). در مورد **مکزیک** در سال ۲۰۱۹ آمار ازدواج حدود ۵۰۵۰۰۰ مورد بوده است اما در سال ۲۰۲۱، فقط

حدود ۴۵۳۰۹۰ ازدواج ثبت شده است. این رقم باوجود افزایش بیش از ۱۱۷۵۰۰ موردی نسبت به رقم ثبت‌شده در سال قبل (۲۰۲۰) همچنان کمتر از رقم ثبت‌شده قبل از شروع همه‌گیری COVID ـ ۱۹ است. در سال ۲۰۱۹، تقریباً ۱۲۳۴۰۰ ازدواج در **آرژانتین** به ثبت رسیده است که حدود ۴۰ درصد آن در استان بوئنوس آیرس انجام شده است. در سال ۲۰۲۰، تقریباً ۴۷۹۰۰ ازدواج در آرژانتین ثبت شده است. این رقم نشان‌دهنده کاهش قابل‌توجه ازدواج در مقایسه با رقم ثبت‌شده در سال قبل است که احتمالاً به دلیل همه‌گیری COVID ـ ۱۹ است. در دهه ۲۰۱۰، تعداد ازدواج‌ها در این کشور در نوسان بوده است که در سال ۲۰۱۵ به پایین‌ترین حد خود رسید، زمانی که حدود ۱۱۸۸۱۰ زوج اقدام به ازدواج کردند.

در سال ۲۰۲۱، ۶۲۲۶۶ ازدواج در **کلمبیا** ثبت شده است. این آمار نسبت به رقم ثبت‌شده در سال گذشته افزایش چشمگیری را نشان می‌دهد. در نیمه دوم دهه ۲۰۱۰، تعداد ازدواج‌ها در این کشور آمریکای جنوبی به‌طور پیوسته کاهش یافته است. در سال ۲۰۲۱، ۸۱۲۰ ازدواج در **اروگوئه** ثبت شد. این رقم نشان‌دهنده ۱۵۰۰ ازدواج کمتر در مقایسه با رقم ثبت‌شده در سال گذشته است.

در سال ۲۰۲۰، ۳۷۶۴۷ ازدواج در **شیلی** ثبت شده است. این رقم در مقایسه با رقم ثبت‌شده در سال ۲۰۱۹ (۶۱۵۹۶ ازدواج) حدود ۳۹ درصد کاهش را نشان می‌دهد که دلیل آن را محدودیت‌های کرونا جهت برگزاری جشن‌های عروسی سنتی می‌دانند. در سال ۲۰۲۱، این رقم تا حدی بهبود یافت و به ثبت ۵۱۴۰۳ ازدواج رسید، اما همچنان با ارقام سال‌های قبل که میانگین ۶۰ هزار ازدواج در سال بود فاصله دارد. باوجود تمام این افت‌وخیزها، داده‌های سازمان متولی ثبت‌احوال این کشور در سال ۲۰۲۲ تعداد ۶۹۰۶۹ ازدواج ثبت‌شده را نشان می‌دهد که بالاترین رقم در بیش از یک دهه گذشته است. پیش‌ازاین بیشترین تعداد ازدواج در این کشور در دهه ۲۰۱۰ متعلق به سال ۲۰۱۴ با ثبت بیش از ۶۴۸۶۰ ازدواج بوده است.

تعداد ازدواج‌های انجام‌شده در سال ۲۰۲۱ در پاناما تقریباً ۱۳۰۰۰ مورد بوده است که در مقایسه با سال ۲۰۲۰ دو برابر شده است. در سال ۲۰۲۱، ۵۶۹۲۱ ازدواج در اکوادور به ثبت رسیده است. این داده‌ها نشان‌دهنده رشد حدود ۴۴/۵ درصدی نسبت به رقم ثبت‌شده در سال گذشته است. در سال ۲۰۱۹، ۸۴۷۳۸ ازدواج در پرو به ثبت رسیده است. این رقم نسبت به رقم ثبت‌شده در سال گذشته حدود ۸/۳ درصد کاهش نشان می‌دهد. در دهه ۲۰۱۰، بیشترین تعداد ازدواج در پرو در سال ۲۰۱۲ ثبت شد، زمانی که بیش از ۱۰۷۰۰۰ زوج ازدواج کردند. تعداد ازدواج‌های ثبت‌شده در سال ۲۰۲۰ نیز به‌طور قابل‌توجهی کمتر از سال ۲۰۱۹ بود. تعداد ازدواج ثبت‌شده در کاستاریکا در سال ۲۰۲۱، ۲۴۳۵۲ ازدواج بوده است که نسبت به رقم ثبت‌شده در سال گذشته حدود ۲۹/۱ درصد افزایش داشته است.

در مورد سن ازدواج در کشورهای مختلف آمریکای لاتین باید به توجه کرد که در تقریباً همه این کشورها سن ازدواج در زنان روند افزایشی داشته است:

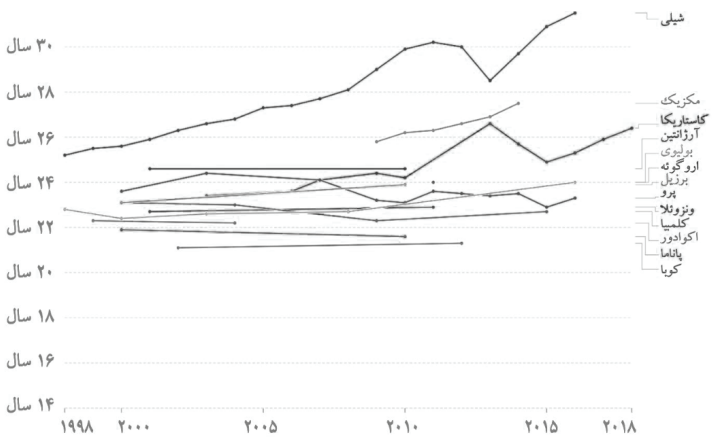

نمودار ۲ ــ میانگین سن ازدواج زنان

اگرچه تغییرات سال های کرونا خبر از افزایش ازدواج ها می دهد اما با رصد روندهای رشد تعداد و نرخ ازدواج در آمریکای لاتین متوجه افت جدی در آن‌ها از دهه ۱۹۸۰ به بعد می‌شویم. برای درک دلایل این وضعیت و تکمیل توصیف وضعیت آمار ازدواج، کشور شیلی، آرژانتین، کوبا و مکزیک را به‌عنوان نمونه‌هایی مهم در این منطقه موردبررسی و موشکافی قرار خواهند گرفت. دیگر شواهد و آمار مربوط به این مشکل و دلایل آن در کل منطقه در بخش آسیب‌های حوزه خانواده ذکر و بحث خواهند شد.

شیلی و افت ازدواج

در کشور شیلی شاهد روند کاهشی قابل توجه در نرخ ناخالص ازدواج(تعداد ازدواج به ازای هر هزار نفر) از دهه ۱۹۸۰ هستیم و این نرخ در آن سال‌ها از تقریباً ۸ ازدواج در هزار نفر به کمی بیش از ۳ ازدواج در زمان حال رسیده است.

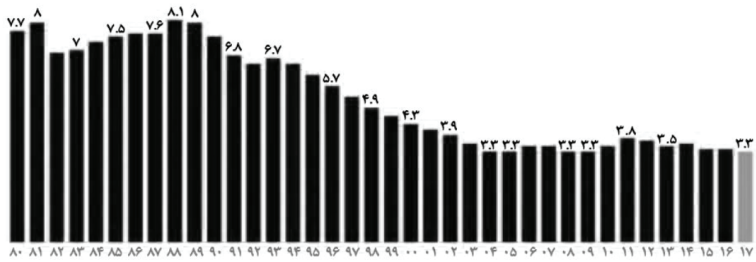

نمودار ۳ــ نرخ ناخالص ازدواج در شیلی

در دهه ۱۹۸۰ بیش از ۸۰ هزار ازدواج در سال اتفاق می‌افتاد که نرخ حدود ۸ در هزار را رقم می‌زد، اما از سال ۱۹۹۰ کاهش مداوم آغاز شد. در سال ۲۰۱۷، تعداد ۶۱۳۲۰ ازدواج در شیلی با نرخ ازدواج ۳/۳ ثبت شده است که این رقم نسبت به سال ۲۰۱۶ (۶۲۴۶۴ ازدواج)

کاهش ۱/۸ درصدی را نشان می‌دهد.

در برخی مقالات و یادداشت‌های جامعه‌شناختی دلایلی برای این افت در شیلی مطرح شده است. برخی محققان دلیل اصلی این افت را مسائل اقتصادی می‌دانند و این‌چنین عنوان می‌کنند که با برچیده شدن بساط دولت رفاه در اواخر دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰ ریسک ازدواج چنان بالا رفته است که افراد از آن دوری می‌کنند. دولت رفاه در آن سال‌ها با توجه به تسهیلاتی همچون حقوق خانواده، کمک‌هزینه خانواده برای فرزندان، آموزش همگانی و مزایای بهداشتی، قرارداد کار نامحدود برای سرپرستان خانوار (تأمین‌کنندگان) و سیستم حقوق بازنشستگی و بیمه باعث تشویق به ازدواج می‌شد. با کنار رفتن دولت رفاه و به‌تبع موارد بالا، ازدواج دچار بحران جدی شد. شغل، تحصیل و سلامت والدین و فرزندان دچار مشکل شد و به همین ترتیب هزینه‌های دستیابی باکیفیت به این موارد متوجه والدین و خانواده‌ها شد. با گذشت زمان و تثبیت این شرایط، پارادایم ازدواج سنتی و رسمی جای خود را به همباشی و همزیستی داد و همین اتفاق ضربه‌ای به آمار ازدواج رسمی و سنتی وارد کرد.

در دهه‌های اخیر عواملی دیگر نیز به عوامل اقتصادی پیوستند تا این روند نزولی را تسریع بخشند. تغییرات در مفهوم استقلال زنان، پیشگیری از بارداری، افزایش نرخ تحصیل زنان و اشتغال ایشان در مشاغل با مهارت بالا باعث شد تا زنان در استقلال اقتصادی و سیاسی با مردان رقابت کنند. این وضعیت نیز به نوبه خود باعث تغییرات ازدواج سنتی شد.

خودمختاری زنان، به‌واسطه رشد اشتغال ایشان، نیروی محرکه اصلی این اتفاق است. همچنین عدم انطباق مردان با شرایط افزایش استقلال زنان، کاهش رفاه اجتماعی و قوانین حامی خانواده باعث شده است تا زنان تمایلی به ازدواج نداشته باشند.

حاصل این تغییرات پدید آمدن شکل‌های دیگری از خانواده

در جامعه شیلی بود. شکل‌های متنوع دیگری در کنار ازدواج سنتی و رسمی در میان مردم شناخته شدند که عبارت‌اند از: خانواده‌های مشترک، خانواده‌های تک‌والدی، خانواده‌های مرکب، خانواده‌های گسترده و غیره. به همین ترتیب آیین‌ها و مقدمات ازدواج و همچنین کارکردهای آن تماماً تغییر کرده‌اند.

در اصلی‌ترین شکل‌های جدید ازدواج شاهدیم که زوج‌ها مدت طولانی‌تری(بدون ازدواج رسمی) با هم زندگی می‌کنند و سپس به دنبال ازدواجی معنادار برای رابطه خود هستند؛ یعنی در عمل افراد سال‌ها با هم زندگی می‌کنند و درنهایت به ازدواج می‌پردازند. به همین جهت است که می‌بینیم امروز حدود ۸۰ درصد زوج هایی که ازدواج خود را ثبت می‌کنند پیش از ازدواج با هم زندگی مشترک داشته اند. همچنین میانگین سن ازدواج در مورد مردان به ۳۷/۱ و برای زنان به ۳۴/۴ سال رسیده است. پس امروز شاهدیم که ازدواج نقطه پایانی یک رابطه است و نه آغاز روند معاشرت و تشکیل خانواده.

شرایط امروزی ازدواج در آرژانتین

در آرژانتین نیز امروز دیگر تشکیل خانواده و تصمیم‌گیری برای زندگی مشترک و بچه‌دار شدن مانند سالیان گذشته نیست. امروزه زوج‌های بیشتری تصمیم می‌گیرند با هم زندگی کنند و خانواده‌ای غیررسمی داشته باشند، اما به ازدواج سنتی متوسل نشوند.

گفته می‌شود که کشورهایی که احتمال ازدواج زوج‌ها بیشتر است آفریقا، آسیا و خاورمیانه و پس‌ازآن اروپا، آمریکای شمالی، اقیانوسیه و درنهایت آمریکای جنوبی هستند. این نرخ پایین ازدواج باعث تولد فرزندان خارج از ازدواج به‌ویژه در آمریکای جنوبی و اروپا بوده است. مسائل اخیر مستقیماً مربوط به ازدیاد زوج‌هایی است که زندگی مشترک (زندگی مشترک بدون ازدواج) را انتخاب می‌کنند. این مسئله

را وقتی بهتر می‌فهمیم که بدانیم در آمریکای جنوبی کمتر از ۴۰ درصد بزرگسالان متأهل هستند. این مسئله بسیار مهم است چراکه از سوی دیگر شاهدیم که آمریکای لاتین در میان مناطق دارای بیشترین درصد تولدهای خارج از ازدواج حاضر است؛ یعنی ۵۵ـ۷۵ درصد.

در آرژانتین زوج‌هایی که تصمیم به ازدواج نمی‌گیرند، امکان امضای توافقنامه زندگی مشترک را خواهند داشت، توافقی که در صورت جدایی، مسائل مربوط به ملک و محل سکونت را مشخص می‌کند. اگر زوجین تصمیم به جدایی داشته باشند، این توافق بر مسائل مسکن، کودکان، حیوانات خانگی و دارایی حاکم خواهد بود. آن‌ها همچنین ممکن است درصورتی‌که یکی از اعضا به رابطه پایان دهد، غرامت تعیین کنند.

برای طلاق نیز تنها لازم است یکی از زوجین تصمیم به درخواست طلاق داشته باشد و شرط خاصی مطرح نیست.

ازدواج و جایگاه زن در کوبا

وضعیت زن و خانواده در کوبا از اهمیتی دوچندان برخوردار است. این کشور با ایدئولوژی چپ و اندیشه انقلابی تفاوتی جدی در لایه ارزش‌ها و برخی سیاست‌ها با دیگر کشورهای راست و لیبرال آمریکای لاتین دارد. در کمال تعجب باوجوداین تفاوت بنیادین، نتایج به‌دست‌آمده در حوزه خانواده عیناً همان است که در سراسر آمریکای لاتین حاکم است و حتی باید گفت این کشور در بسیاری از شاخص‌هایی که ازنظر ما ناهنجاری یا آسیب محسوب می‌شوند از کل منطقه وضعیتی بدتر دارد.

در کوبا از سال ۱۹۵۹ شاهد تغییرات اقتصادی اجتماعی عمیق و ناگهانی ازجمله «توسعه و عملی کردن سریع تمهیدات اقتصادی و اجتماعی با هدف فایده رسانی بسیار به افراد جامعه و روی‌هم‌رفته برخورد آن‌ها با سازمان خانواده به‌عنوان یک مرجع معتبر در فرایند اجتماعی» هستیم. «برقراری این طرح‌های اجتماعی شرایط زندگی

پایداری را برای گروه خانواده چه از جنبه مادی و چه از بعد معنوی و متعاقباً زمینه‌های بهتری را برای نقش اجتماعی خانواده فراهم آورد.»(حق روستا، ۱۳۹۷، ص ۱۰۲) «از سال ۱۹۵۹ این سیاست‌ها با شدت زیادی در هر گوشه کشور گسترش یافت که از آن‌ها به‌عنوان برنامه ملی بهداشت رایگان، افزایش آموزش رایگان در همه سطوح، تضمین شغل و حمایت اقتصادی اجتماعی افرادی همچون سالمندان و افراد ناتوان و غیره یاد می‌شد.»(همان، ص ۱۰۳)

در راستای این تغییرات کوبا نقش حمایت از زن را پذیرفت. «کوبا اولین کشور امضاکننده کنوانسیون حذف هرگونه تبعیض علیه زن و دومین کشور در تصویب آن می‌باشد. در کوبا بخشی از برنامه توسعه اجتماعی شامل سیاست‌های تضمین‌کننده پیشرفت زن بوده و در عمل حقوق و فرصت‌های برابری به ایشان اختصاص یافته است. پیشرفت زن کوبایی متکی بر سیاست‌ها و استراتژی‌های حکومت و فعالیت پیوسته فدراسیون زنان کوبایی است که در طول تمام این سال‌ها منافع زنان را بیان نموده، در آموزش حقوق شهروندی آن‌ها مشارکت داشته وجهت تحقق واقعی برابری کامل زن و مرد با تمام نهادهای دولتی، سیاسی، اجتماعی و مردمی همکاری نموده است.»(همان، ص ۱۱۳ و ۱۱۴)

مشارکت فراوان بانوان در کارهای پاره‌وقت منجر به تغییراتی در سطوح اجتماعی به‌ویژه سطح خانوادگی گردید؛ ازجمله نظام روابط خارج از خانواده را اصلاح کرده و نقش زن و مرد را شکل داد. ازنظر اقتصادی زن استقلال پیدا کرد و امنیت لازم برای اخذ تصمیمات آن را به دست آورد. همچنین از نقش مهمی در خانه و جامعه برخوردار شد به‌طوری‌که سطح اقتدار زن در مورد بودجه خانواده و شرایط زندگی خانوادگی بهتر گردید. «از انقلاب کوبا تابه‌حال دانشجویان بسیاری از دانشگاه‌های کوبا فارغ‌التحصیل شده‌اند که حدود نیمی از آنان را زنان تشکیل می‌دهند.»(همان، ص ۱۱۸) یکی از شاخص‌هایی که در

کوبا پیشرفت جدی داشته است موارد مربوط به سلامت و بهداشت بوده است که برنامه متنوع رایگان برای حفظ سلامتی مادران و زنان وجود دارند. حق سلامت جنسی و باروری، آموزش و تنظیم خانواده، مرگ‌ومیر مادران ابتلا به بیماری‌های مقاربتی و ایدز، مشارکت زنان در مراکز سلامتی، اشتغال و دسترسی به مشاغل جدید، تعلم و تربیت و مشارکت زنان همه و همه جز شاخص‌هایی هستند که در کوبا عملکرد قابل‌قبولی را نشان می‌دهند.(همان، ص ۱۱۴ تا ۱۲۰)

بخش قابل‌توجهی از نیروی کار کوبا زنان هستند. حق روستا در سال ۱۳۹۷ چنین گزارش می‌کند که ۴۶٪ نیروی کار(بخش دولتی- غیرنظامی) زنان هستند. ۷۵/۲٪ از کارگران اجتماعی، ۷۲٪ از نیروی کار مراکز آموزشی، ۷۰٪ از نیروی کار مراکز سلامتی، ۶۳/۸۰٪ از پزشکان عمومی، ۴۳/۳۲٪ از مجلس، ۳۸٪ مدیران، ۶ نفر(۱۸/۱۸٪) از وزیران، ۴۳ نفر(۳۰٪) معاون وزیرها، ۷۱٪ دادستان‌ها، ۷۱/۴٪ روسای دادگاه‌های ایالتی، ۶۰/۳٪ قضات حرفه‌ای و ۴۷٪ قضات دادگاه عالی زنان هستند.(همان، ص ۱۲۰ تا ۱۲۲)

«همه این‌ها بدون آن‌که شادی معجزه‌آسایی از برابری میان زن و مرد به همراه داشته باشد، قدم‌هایی آرام به‌منظور مبارزه با بی‌عدالتی اجتماعی بودند.»(همان، ص ۱۰۴)

باوجوداینکه عدالت و برابری اموری مهم در خانواده کوبایی محسوب می‌شوند اما ناگهان شاهد وضعیتی بغرنج در محیط خانواده و اجتماع هستیم. «در دهه ۹۰ خانواده با یک نقص عمده در راه توسعه خود مواجه شد که منجر به حاد شدن پدیده‌های منفی موجود گردید. به‌طور مثال شاخص اعتیاد به الکل. از سویی دیگر پدیده‌های حذف‌شده از واقعیت کوبا ازجمله روسپیگری به شکلی چند برابر نسبت به دیگر کشورها ازجمله کوبای قبل از ۱۹۵۹ نمود پیدا کرد.»(همان، ص ۱۰۸)

برخی دیگر از این معضلات عبارت‌اند از: وجود مادران مجرد در

بیـن جوانانـی کـه بـه آمـوزش و کار دسترسـی ندارنـد، کسـانی کـه در شـرایط نامناسـب زندگـی قـرار دارنـد؛ شـاخص بـالای سـقط‌جنین؛ رقـم بـالای طـلاق در سـال‌های اولیـه پـس از ازدواج؛ سـطح پاییـن بـاروری کـه جایگزینـی نسـلی را تضمیـن نمی‌کنـد؛ زندگـی در خانـواده بـزرگ و محدودیـت دسترسـی بـه مکانـی بـا شـاخصه‌های شـرایط زندگـی خانوادگـی مناسـب زوج‌هـای جوان، مشـکلات آمادگـی بـرای رابطـه زناشـویی و زندگـی مشـترک.(همان، ص ۱۰۶) مشـکلاتی در امـر احتـرام بـه نقـش پـدر و مـادر به‌عنـوان افـراد مقتـدر؛ مواجهـه بیـن نسـلی؛ اصـلاح و حـذف سـنت‌های خانوادگـی؛ آسـیب دیـدن ارزش‌هـای مرتبـط بـا آمـوزش رسـمی و هنجارهـای همزیسـتی و توزیـع نابرابـر کار خانـه؛ مشـکلات بنیـادی خانـواده کـه جنبـه ذهنـی دارنـد: مشـکلات همزیسـتی خانـواده، موانـع ارتباطـی اعضا با نسـل سـوم، مشـاجرات بی‌نتیجـه بین‌نسـلی(همان ص ۱۰۹)، مشـکلات موجـود در ارتباطـات بیـن خانوادگـی؛ مسـائل مربـوط بـه رعایـت محدودیت‌هـا و فاصله‌هـا و احتـرام بـه اقتـدار فردی»(همـان، ص ۱۱۲ و ۱۱۳)

مـوارد اخیـر مشـکلاتی هسـتند کـه خـود مـردم و جامعـه کوبـا نیـز به‌عنـوان ایـراد بـه آن نقـد دارنـد ولیکـن مـوارد منفـی دیگـری نیـز وجـود دارنـد کـه اگرچـه در فرهنـگ مـردم کوبـا بـه آن اعتراضـی ندارنـد و آن را بدیهـی می‌انگارنـد امـا ازنظـر فرهنـگ ایرانـی اسـلامی قابل‌قبـول نیسـتند: «شـروع رابطـه جنسـی بیـن جوانـان هم‌سـن، علی‌رغـم آن‌کـه در بسـیاری مـوارد جوانـان بـا زنـان حرفـه‌ای رابطـه داشـتند کـه البتـه ایـن روابـط بیانگـر عـدم وجـود عشـق واقعـی بیـن دو طـرف بـود، پذیـرش روابـط جنسـی به‌عنـوان بخشـی از شـروع یـک رابطـه عاطفـی؛ ... دسـتیابی همـه بـه وسـایل پیشـگیری از بـارداری کـه تنهـا امکان فرزنـدان خودخواسـته را فراهـم مـی‌آورد؛ مراقبـت قانونـی اجتماعـی و اقتصـادی فرزنـدان متولدشـده قبـل و بعـد از ازدواج؛ مفهوم‌سـازی و ارزیابـی پدیده‌هایـی همچـون طـلاق، باکرگـی، مـادران مجـرد؛ ... نظـام مالکیـت اشـتراکی»(همان، ص ۱۰۵)

ایـن شـرایط منجـر بـه پاییـن آمـدن جدی نـرخ کلـی بـاروری(۱/۴۳ فرزند

به ازای هر زن) و نرخ ۰/۵ برای ازدواج شده است. نرخ طلاق در این کشور ۳/۲ بوده است. حق روستا در کتاب جامعه و فرهنگ کوبا به این نتیجه رسیده است که: «اگر به تعداد کم متولدشدگان، نرخ بالای طلاق و ازدواج مجدد بالأخص در سن بالا نیز افزوده شود می‌توان به این نتیجه رسید که بسیاری از بچه‌ها با پدر و مادران جایگزین در خانواده‌ای متفاوت بزرگ خواهند شد که نحوه تعلیم و تربیت آن‌ها دچار تناقض شده و نتایج غیرقابل‌قبولی را در توازن شخصیتی آن‌ها به وجود می‌آورد. طلاق و درنتیجه آن افزایش مادران مجرد، باعث ازدیاد خانوارهای تک‌والدی، مخصوصاً مادران شده و این امر تأثیرات منفی در اجتماعی شدن فرزندان را به همراه دارد.»(همان، ص ۱۱۱)

خانواده و زن در مکزیک

در کتاب نگاهی به توسعه و اقتصاد مکزیک در بخشی کوتاه اطلاعاتی در مورد وضعیت گذشته زن و خانواده در جامعه مکزیک هستیم که به‌نوعی گذشته آمریکای لاتین را نیز نشان می‌دهد.

آنچه در مکزیک تا پیش از دهه ۱۹۸۰ شاهد بوده‌ایم اهمیت والای خانواده و ارزش‌های خانوادگی به معنای خانواده هسته‌ای، شامل پدربزرگ و مادربزرگ و همچنین یک پسر یا دختر متأهل و فرزندان خردسال او است. خانواده تا پیش‌ازاین دهه، خانواده بزرگ و سنتی معنا داشته است و نهادی مهم و تأثیرگذار محسوب می‌شده است. با ورود به سال‌های پایانی قرن بیستم و شروع قرن نو شاهد روند افول این خانواده‌ها و ارزش ایشان در اذهان عمومی جامعه هستیم. از سوی دیگر با آغاز بحران‌های اقتصادی مختلف خانواده نیز تأثیرات زیادی از این وضعیت گرفته است و زنان نیز مجبور به پیوستن به نیروی کار در کنار مردان شده‌اند. در سال ۱۹۸۰، کارگران معمولی زیر ۲۵ سال داشتند. مشارکت این کارگران زیر ۲۵ سال در نیروی کار نیز معمولاً موقتی بود و پس از ازدواج یا فرزندآوری پایان

می‌یافت. در اواسط دهه ۱۹۹۰ حدود ۷۰ درصد از کارگران زن در بخش به‌اصطلاح سوم اقتصاد(خدمات) اشتغال داشتند که عموماً با دستمزد پایین‌تری نسبت به مردان بود. در همین مدت شاهد این هستیم که زنان تحصیل کرده نیز شروع به گشتن برای کار کرده‌اند و روزبه‌روز اشتغال زنان جدی‌تر می‌شود و از سوی دیگر شاهد کاهش اقتدار و اهمیت سابق خانواده‌ایم.(ص ۷۲ تا ۷۴، حق روستا ۱۴۰۱).

«نظرسنجی ملی دانشگاه اونام مکزیک در سال ۱۹۹۵، پذیرشی رو به افزایش را در بین پاسخ‌دهندگان نشان داد که زن و مرد باید در مسئولیت‌های خانوادگی هر دو شراکت و مسئولیت داشته باشند. حدود نیمی از پاسخ‌دهندگان موافق بودند که زن و شوهر باید به‌طور مشترک مراقبت از کودک و کارهای خانه را انجام دهند. بااین‌حال، چنین نظراتی به‌شدت با درآمد و سطح تحصیلات مرتبط بود. پاسخ‌دهندگان با درآمد کم و تحصیلات کم، کارهای خانه راکار زنان می‌دانستند.»(ص ۷۴ و ۷۵، حق روستا ۱۴۰۱)

به‌خوبی می‌بینیم که چطور از اواسط دهه ۱۹۸۰ روندهای وضعیت خانواده تغییر کرده و در دهه ۱۹۹۵ ارزش‌های امروزی‌تر خانواده شروع به تسلط بر جامعه مکزیک می‌کنند. این روند نهایتاً به وضعیت امروز مکزیک می‌رسد که مشابه سه کشور گذشته است و برای اختصار از آن می‌گذریم. لیکن برای نمونه خوب است که بدانیم در سال‌های اخیر مکزیک درگیر مسائلی همچون قانونی کردن ازدواج همجنس‌گرایان و سقط‌جنین آزاد است که در بسیاری از ایالت‌های آن این موارد قانوناً پذیرفته شده‌اند و دیری نپاید که مکزیک نیز به جرگه کشورهایی دربیاید که موارد گذشته را بدیهی و قانونی می‌دانند.

طلاق

میزان طلاق در آمریکای لاتین کمتر از کشورهای غربی و شرقی است. نرخ طلاق در کشورهای آمریکای لاتین بر اساس یک نظرسنجی در سال ۲۰۲۲، بررسی جمعیت جهان و نظرسنجی‌های ملی این‌چنین است:

جدول ۲ــ نرخ(در هزار) طلاق در برخی کشورهای آمریکای لاتین، سال ۲۰۲۲

مکزیک	۱/۲
جمهوری دومینیکن	۱/۲
کاستاریکا	۲/۳
کوبا	۲/۹
ترینیدادوتوباگو	۲/۰
برزیل	۰/۴
پرو	۰/۵
اروگوئه	۰/۹
گواتمالا	۰/۵
ونزوئلا	۰/۷
پاناما	۱/۱
جامائیکا	۱/۲

در آمارهـای دیگـر امـکان دارد ایـن نـرخ بـرای برخـی کشـورها کمـی متفـاوت باشـد امـا آنچـه قطعـی اسـت پایین‌بـودن نـرخ طـلاق نسـبت بـه دیگـر مناطـق جهـان اسـت. بـرای اثبـات ایـن امـر خـوب اسـت بـه جـدول کشـورهای دارای کمتریـن میـزان طـلاق در سـال ۲۰۲۰ توجـه کنیـم کـه بسـیاری از کشـورهای حاضـر در آن متعلـق بـه منطقـه آمریکای لاتین هسـتند:

جدول ۳ــ کشورهایی با کمترین میزان طلاق در سراسر جهان حدود سال ۲۰۲۰

کشور	طلاق به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت
سری‌لانکا	۰/۱۵
ویتنام(۲۰۲۰)	۰/۲
گواتمالا(۲۰۲۰)	۰/۲
سنت وینسنت و گرنادین‌ها(۲۰۱۷)	۰/۴
پرو(۲۰۱۹)	۰/۵
آفریقای جنوبی(۲۰۰۹)	۰/۶
کلمبیا(۲۰۰۷)	۰/۷

کشور	طلاق به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت
ونزوئلا(۲۰۱۷)	۰/۷
شیلی(۲۰۰۹)	۰/۷
امارات متحده عربی(۲۰۰۵)	۰/۷
ایرلند(۲۰۱۷)	۰/۷
پاناما(۲۰۲۰)	۰/۷
قطر(۲۰۱۹)	۰/۷
مالتا(۲۰۱۹)	۰/۷
سنت لوسیا(۲۰۰۴)	۰/۷

شاید نرخ پایین ازدواج در آمریکای لاتین به‌طور غیرمستقیم بر میزان طلاق در این منطقه تأثیر گذاشته است. همچنین آمار بالای زندگی مشترک غیررسمی نیز می‌تواند دلیل دیگری بر میزان پایین طلاق در منطقه است.

درضمن شاهد این هستیم که در منطقه آمریکای لاتین نسبت به دیگر کشورها تا قبل از طلاق، زندگی مشترک معمولاً مدت بیشتری به طول می‌انجامد. به‌طور مثال در اکوادور این عدد بالای ۱۴ سال است:

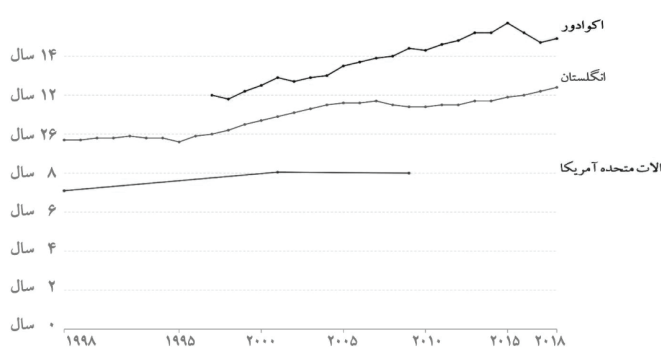

نمودار ۴ ــ مدت ماندگاری زندگی مشترک ناشی از ازدواج

برخی از این مسئله چنین استنباط کرده‌اند که در آمریکای لاتین وحدت خانواده ازنظر فرهنگی ارزشمند است. این وحدت همان چیزی است که منجر به ماندن زوج‌ها در کنار هم می‌شود؛ حتی زمانی که یک رابطه خشونت‌آمیز وجود دارد.

اکنون به تعداد طلاق‌ها در کشورهای مختلف در چند سال اخیر خواهیم پرداخت.

طلاق‌های ثبت‌شده **برزیل** در سال ۲۰۱۹، ۳۸۳۲۸۶ مورد بوده‌اند. این آمار حاکی از کاهش حدود ۰/۵ درصدی نسبت به رقم ثبت‌شده در سال گذشته است. در سال ۲۰۱۸، ۳۸۵۲۴۶ زوج در برزیل طلاق گرفتند که نشان‌دهنده بالاترین تعداد طلاق در دهه گذشته در این کشور است. در **مکزیک**، تعداد طلاق ثبت‌شده در سال ۲۰۲۱ درمجموع حدود ۱۴۹۶۸۰ بوده است که نسبت به رقم ثبت‌شده در سال قبل حدود ۶۱/۴ درصد افزایش را نشان می‌دهد. در سال ۲۰۲۱، ۲۶۵۱۹ طلاق در **کلمبیا** ثبت شده است. این رقم نشان‌دهنده افزایش تقریباً ۷۰۰۰ طلاق نسبت به رقم ثبت‌شده در سال قبل است. در نیمه دوم دهه ۲۰۱۰، تعداد طلاق در این کشور آمریکای جنوبی به بالاترین حد خود در سال ۲۰۱۹ رسید، زمانی که به ۲۴۲۷۷ طلاق رسیده بود.

تعداد طلاق در سال ۲۰۲۱ در **اروگوئه**، ۲۷۴۱ مورد بوده است. این رقم در مقایسه با رقم ثبت‌شده در سال قبل ۱۸۶ عدد کمتر است. در خصوص طلاق‌های ثبت‌شده در **شیلی** مشاهده می‌شود که این ارقام از سال ۲۰۱۸ تاکنون بین ۴۱ هزار تا ۴۳ هزار ثابت مانده است. تعداد زوج‌هایی که در سال ۲۰۲۱ در **پاناما** طلاق گرفتند از ۵۰۰۰ زوج فراتر رفت که نشان‌دهنده افزایش قابل‌توجهی نسبت به سال ۲۰۲۰ است. در **اکوادور** شاهد ۲۲۴۸۸ زوج طلاق گرفته در این کشور هستیم که نشان‌دهنده رشد حدود ۵۴/۳ درصدی نسبت به رقم ثبت‌شده در سال گذشته است.

تعداد طلاق ثبت‌شده در **پرو** در سال ۲۰۱۹، ۱۶۴۸۵ مورد بوده است.

این تعداد نسبت به رقم ثبت‌شده در سال قبل حدود ۱/۵ درصد کاهش را نشان می‌دهد. به دلیل همه‌گیری کووید-۱۹، طلاق‌های ثبت‌شده در سال ۲۰۲۰ تقریباً یک‌سوم طلاق‌های ثبت‌شده در سال قبل بوده است.

زندگی مشترک خارج از ازدواج

همان‌طور که دیدیم در جامعه امروزی آمریکای لاتین زندگی مشترک خارج از ازدواج رقیبی جدی برای ازدواج سنتی به‌حساب می‌آید و این شرایط وقتی حادتر می‌شود که آن را با دیگر کشورهای جهان و حتی کشورهای اروپایی مقایسه کرده و دریابیم که آمریکای لاتین بیش از مناطق دیگر جهان دچار همباشی است:

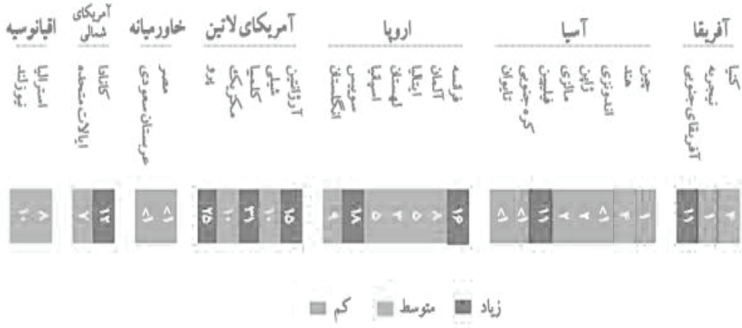

نمودار ۵ ـ درصد بزرگسالانی که به همباشی می‌پردازند(۲۰۰۵ـ۲۰۱۰)

با توجه به نرخ پایین ازدواج در این کشورها، رایج‌تر بودن زندگی مشترک خارج از ازدواج هیچ جای تعجب نیست. باید اذعان کرد نسبت به تمام جهان، زندگی مشترک بدون ازدواج در آمریکای لاتین بسیار رایج است. کلمبیا با ۳۱ درصد در این مقوله از میانگین هم بالاتر است، در حالی که این نرخ در سوئد که در اروپا رتبه نخست را دارد فقط ۱۸ درصد است!

شکل ۱ ــ همباشی در بزرگسالان(۲۰۰۵ــ۲۰۰۹)

فرزندآوری

سال ۲۰۲۰، افراد مسن (افراد ۶۰ سال و بالاتر) ۱۲/۸ درصد از جمعیت آمریکای لاتین و کارائیب را تشکیل می‌دادند. امروز آمریکای لاتین، همچون اروپا، به‌سرعت در حال پیر شدن است. با افزایش امید به زندگی و تولد فرزندان کمتر، جمعیت کشورها شروع به کاهش کرده است.

امروزه در مقیاس جهانی در کشوری توسعه‌یافته، هر زن در طول زندگی‌اش فقط ۱/۶۶ فرزند دارد و این عدد ۳۵ درصد کمتر از چیزی است که تغییر نسل و حفظ جمعیت را در درازمدت تضمین کند(نرخ ۲/۱ فرزند به ازای هر زن). متأسفانه در سال‌های اخیر، پدیدهٔ عدم تغییر نسل گریبان کشورهای کمتر توسعه‌یافته را نیز گرفته است. در دهه‌های گذشته تعداد تولد به ازای هر زن، در یک نسل، کاهش یافته است. این تعداد از ۶ یا بیشتر به کمتر از ۲ در کشورهای مختلفی ازجمله ایران، لبنان، تونس، ترینیداد، تایلند، چین، تایوان و کره جنوبی رسیده است. همین امر را در مورد برخی کشورهای آمریکای جنوبی ازجمله شیلی و کوبا نیز شاهدیم.

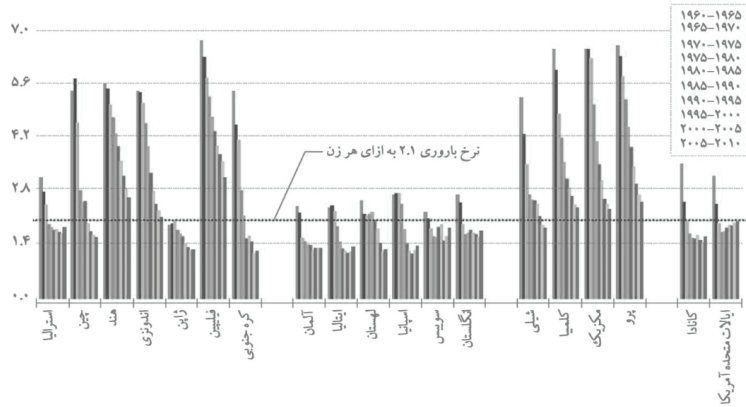

نمودار ۶ ــ نرخ باروری (تعداد فرزندان به ازای هر زن) در کشورهای منتخب، ۱۹۶۰ ــ ۲۰۱۰

در این قاره در مورد کشوری مثل شیلی که طبق شاخص‌های جهانی توسعه‌یافته‌تر محسوب می‌شود این وضعیت جدی‌تر است. نرخ باروری در شیلی به‌طور قابل‌توجهی در چهل سال گذشته کاهش یافته است و از ۳/۴ فرزند برای هر زن به ۱/۹ فرزند رسیده است. بخشی از این کاهش به دلیل توسعه روزافزون شهرنشینی است که فرزندآوری را گران‌تر می‌کند. عوامل احتمالی دیگر عبارت‌اند از افزایش فردگرایی، کاهش مشارکت مذهبی و نفوذ کلیسای کاتولیک، افزایش مشارکت زنان در نیروی کار و مشکل عدم تطبیق زندگی خانوادگی با زندگی کاری توسط زنان شیلیایی.

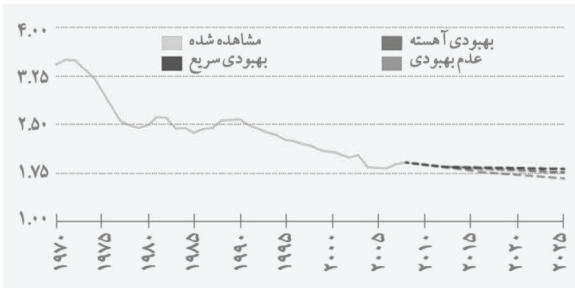

نمودار ۷ ــ نرخ باروری در شیلی (۱۹۷۰ــ۲۰۲۵)

به نظر می‌رسد مسئله تأثیر شهرنشینی در کاهش نرخ باروری بسیار جدی باشد چراکه در مکزیک شواهد روشنی بر این امر وجود دارد. باوجود آن‌که در بسیاری از مناطق شهری مکزیک نرخ باروری به مرز نرخ جایگزینی نسل(۲/۱) رسیده است، این شرایط در مناطق روستایی متفاوت است. در مناطق روستاییِ مکزیک که با انواع کمبود کالا و خدمات مواجه هستند و به‌ویژه آن‌هایی که تفاوت‌های فرهنگی و زبانی مشخصی دارند، شاهد تأخیر در روند کاهش باروری هستیم.

به‌طورکلی در مورد منطقه آمریکای لاتین شاهد نرخ باروری ۲/۲ تا ۲/۶ هستیم. بر اساس برخی از گزارش‌ها و مطابق داده‌های پیشین، این نرخ در شیلی در محدوده مشابه با اروپا(۱/۳ تا ۲/۰) قرار دارد.

شکل ۲ ـ نرخ باروری جهانی (۲۰۱۰)

در پایان این بخش خوب است نگاهی به وضعیت مرگ‌ومیر کودکان و سوء تغذیه نیز بیندازیم:

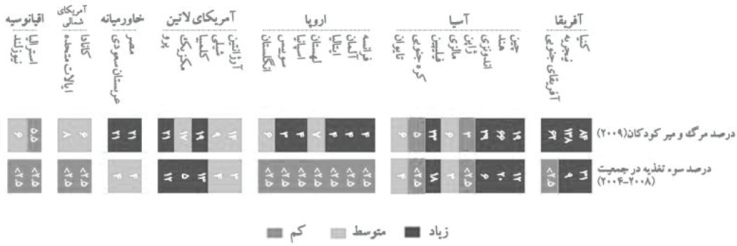

نمودار ۸ــ مرگ‌ومیر کودکان(۲۰۰۹) و سوءتغذیه(۲۰۰۴ــ۲۰۰۸)

ارزش‌های خانوادگی

پس از آنچه در مورد وضعیت نامطلوب ازدواج و فرزندآوری در بخش‌های پیشین دیدیم، شاید به نظر بیاید خانواده در افکار عمومی مردم آمریکای لاتین جزو نظام ارزش‌ها به‌حساب نیاید، اما نتایج پیمایش‌های بین‌المللی چیزی جز این نگاه را بازتاب می‌دهد.

آیا ازدواج نهادی کهنه و ازکارافتاده است؟ در جهان این توافق وجود دارد که کودکان برای شاد بودن به مادر و پدر نیاز دارند. همچنین اکثریت بزرگسالان در سراسر جهان(حدود ۶۴ درصد) با این گزاره که ازدواج منسوخ شده است، موافق نیستند. این درصد در مورد کشورهای آمریکای لاتین، بین ۷۰ تا ۸۰ درصد بوده است: آرژانتین (۷۰٪)، شیلی (۷۲٪)، کلمبیا (۷۵٪)، مکزیک (۷۱٪) و پرو(۸۰ درصد).

اگرچه شواهدی دال بر افول این نگرش در برخی مناطق وجود دارد، اما جهانی و تعیین‌کننده نیست. به‌عنوان‌مثال شاهد کاهش دورقمی حمایت از ازدواج در شیلی از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۶ (از ۸۵٪ به ۷۲٪) و مکزیک از ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۵ (از ۸۱٪ به ۷۱٪) هستیم. البته به نظر می‌رسد این روند امکان کاهش این حمایت را زیاد کند چراکه در

برخی مناطق دیگر نیز مشاهده شده است.

همچنین اکثریت قریب به‌اتفاق بزرگسالان در سراسر جهان بر این باورند که یک کودک باید در خانه‌ای با مادر و پدر رشد کند تا خوشحال باشد. این احساس در آمریکای جنوبی بسیار قوی است(بیش از ۷۵ درصد از بزرگسالان): در آرژانتین (۸۸ درصد)، شیلی (۷۶ درصد)، کلمبیا (۸۶ درصد) و پرو (۹۳ درصد) معتقدند که برای دستیابی به دوران کودکی شاد، خانه‌ای با دو والدین ضروری است:

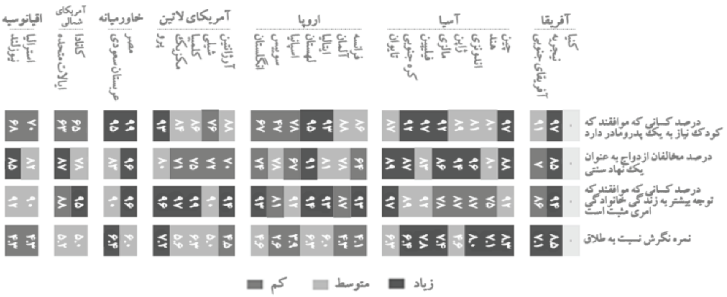

نمودار ۹ــ افکار عمومی نسبت به ارزش‌های خانوادگی

ارزش دیگر «توجه بیشتر به زندگی خانوادگی» در جهان است. آیا توجه بیشتر به زندگی خانوادگی مثبت است؟ به‌طورکلی، در سرتاسر جهان، اکثر بزرگسالان معتقدند که زندگی خانوادگی سزاوار توجه بیشتری است. هنگامی‌که پرسیده می‌شود آیا تأکید بیشتر بر زندگی خانوادگی امری مثبت، منفی یا امری بی‌اهمیت است، اکثریت قریب به‌اتفاق پاسخ می‌دهند که این مسئله امری مثبت است. در اکثر کشورهای قاره آمریکا، ۹۰٪ یا بیشتر بر این باورند که تأکید مضاف بر زندگی خانوادگی مثبت است: آرژانتین (۹۴٪)، کانادا (۹۵٪)، شیلی (۹۰٪)، کلمبیا (۹۹٪)، مکزیک (۹۷٪). درصد و پرو (۹۶ درصد).

به نظر می‌رسد میل برای توجه بیشتر به زندگی خانوادگی در سراسر جهان در حال افزایش است. به همین جهت، می‌توان افزایش

نسبتاً بالایی را در مکزیک (۹ درصد افزایش از سال ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۵) تشخیص داد. بااین‌حال، برخی از کشورها شاهد کاهش این تمایل بوده‌اند، مانند شیلی (۷ درصد کاهش از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۶).

در مورد ارزش های پشین امکان تعمیم ارزش به تمام جهان وجود داشت اما در مورد نگرش به طلاق وضعیت متفاوت است. نگرش نسبت به طلاق از منطقه‌ای به منطقهٔ دیگر بسیار متفاوت است. در مقیاس ۱ تا ۱۰ برای سنجش این مسئله(عدد ۱ مجاز، ۱۰ محدودکننده)، کشورها از بسیار آسان‌گیر تا بسیار محدودکننده تقسیم می‌شوند. در آمریکای لاتین، کشورهایی که محافظه‌کارانه‌ترین نگرش را نسبت به طلاق نشان می‌دهند، پرو (۷/۲) و کلمبیا (۶/۳) هستند. سایر کشورهای قارّه آمریکا در این مقیاس به‌طور متوسط عدد ۵/۵ را

شکل ۳ ــ درصد کسانی که معتقدند کودک نیاز به یک پدر و مادر دارد(۱۹۹۸ــ۲۰۰۸)

برای پایان، به ویژگی های یک شریک زندگی در آرژانتین می پردازیم. ژوئیه ۲۰۲۰ ، در آرژانتین طی یک نظرسنجی با ۱۸۰۰ پاسخ‌دهنده مشخص شد که معاشرت و همبستگی(همدمی) اصلی‌ترین ویژگی یک شریک زندگی ایده‌آل است(۴۹٪). نکته جالب‌توجه قرار داشتن دو خصوصیتِ وضعیت اقتصادی خوب(۲٪) و زیبایی ظاهری(۳٪) در آخرین ویژگی‌ها بوده است.

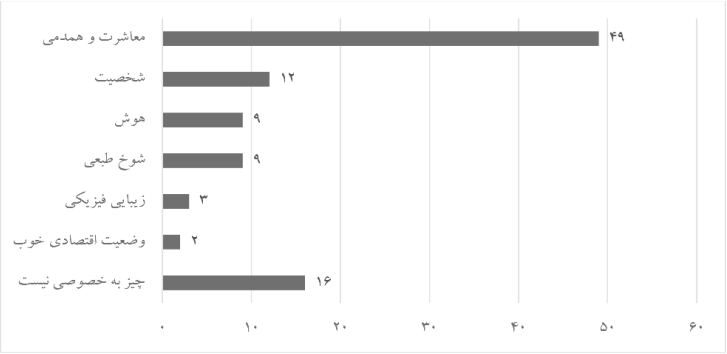

نمودار ۱۰ ـ مطلوب‌ترین خصوصیات شریک زندگی ایده‌آل (درصد)، آرژانتین سال ۲۰۲۰

آسیب‌های حوزهٔ خانواده

در این بخش به برخی از آسیب‌های موجود در نظام خانوادگی آمریکای لاتین خواهیم پرداخت. برخی از این آسیب‌ها مثل فرزندان بدون سرپرست متأهل شاید ازنظر خود کشورهای این منطقه آسیب به‌حساب نیایند اما در این پژوهش به دو دلیل اساسی جزو آسیب‌ها دسته‌بندی شده‌اند. نخست آنکه در نظام اخلاقی‌ـ دینی کشورمان این موارد به‌طورقطع خروج از چارچوب و مشکل محسوب می‌شوند. دوم اینکه حتی باوجود پذیرش برخی از این موارد توسط مردم لاتین، در بخش ارزش‌های خانوادگی شاهد این بودیم که زیست در خانواده‌های رسمی و چارچوب‌مند توسط افکار عمومی همین کشورها مرجح و ایده‌آل دانسته می‌شود. آنچه این موارد را در این کشورها مجاز و معمول کرده است پذیرش ایده تنوع در شکل خانواده است که در توصیف کلی خانواده از آن سخن گفتیم.

علاوه بر این عناوین بحث‌برانگیز، مواردی که در بیشتر جهان آسیب خانوادگی و اجتماعی محسوب می‌شوند نیز موردبررسی قرار گرفته‌اند. بسیاری از این مطالب برگرفته از گزارش های غربی و سازمان های بین المللی است که رویکردی متفاوت با مبانی ما دارند اما حتی با این تفاوت نیز به این اشکالات پی برده‌اند. در هر صورت چیزی که واضح است

وضعیت نامطلوب منطقه در این امور است که صد البته این پدیده حاصل نظام نابسامان خانوادگی ایشان است که در بخش گذشته مرور شد.

فرزندان بدون سرپرست متأهل

در کل جهان درصد کودکانی که با پدر و مادر(متأهل) خود زندگی می‌کنند دچار افت شدید شده است. به‌عنوان‌مثال، در بسیاری از کشورهای اروپایی و آمریکایی، از بریتانیا تا ایالات‌متحده، از مکزیک تا سوئد، تولدهای خارج از ازدواج «طبیعی» در نظر گرفته می‌شود و این تولدها ۴۰٪ یا بیشتر از کل را تشکیل می‌دهد. خانواده‌های مبتنی بر این رویه به‌طور قابل‌توجهی از ثبات کمتری نسبت به خانواده‌های مبتنی بر ازدواج برخوردارند. این بدان معناست که کودکانی که خارج از ازدواج به دنیا می‌آیند، نسبت به فرزندانی که از زوج‌های متأهل به دنیا می‌آیند، بسیار بیشتر در معرض تغییرات در سرپرست هستند:

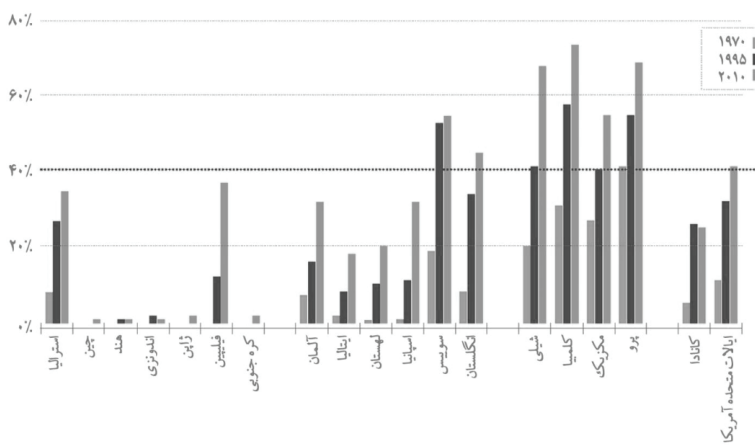

نمودار ۱۱ ــ درصد کودکان متولدشده از مادران مجرد در کشورهای منتخب(۱۹۷۰ ــ ۲۰۱۰)

پرواضح است که باید گفت کشورهایی که نرخ ازدواج رسمی بالا و زندگی مشترک خارج از ازدواج پایینی دارند، نرخ پایینی از فرزندآوری خارج از ازدواج را نشان می‌دهند. بالاترین نرخ تولدهای خارج از ازدواج در آمریکای

لاتین (۵۵ـ۷۴٪) متمرکز است که این عدد حتی از سوئد هم بالاتر است.

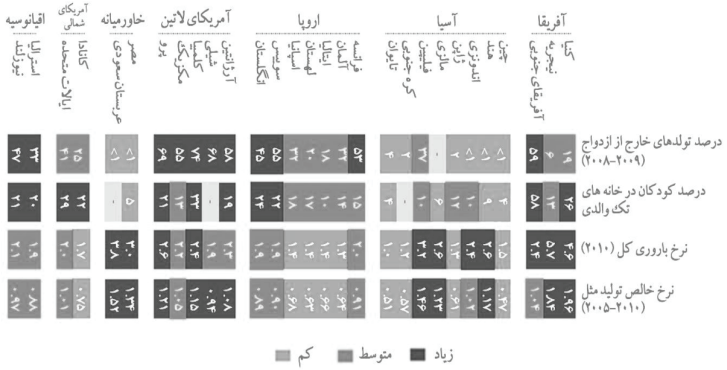

نمودار ۱۲ ـ درصد تولدهای خارج از ازدواج(۲۰۰۸ـ۲۰۰۹)، کودکان درخانه‌های تک والدی، نرخ باروری کل(۲۰۱۰)، نرخ خالص تولید مثل(۲۰۰۵ـ۲۰۱۰)

در سال‌های اخیر شاهد افزایش درصد کودکانی هستیم که در خانواده‌های تک‌والدی زندگی می‌کنند. علل افزایش پدیدهٔ تک‌والدی می‌تواند افزایش هم‌زمان فرزندآوری خارج از ازدواج، یتیمی و مهاجرت نیروی کار باشد. در کلمبیا که ۷۴ درصد از کودکان خارج از ازدواج به دنیا می‌آیند، شاهد بزرگ شدن ۳۳ درصد از کودکان بدون سرپرستی یک زوج هستیم.

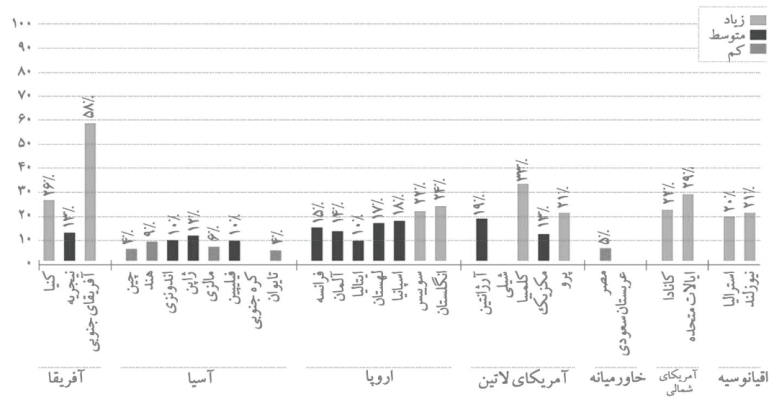

نمودار ۱۳ ـ درصد کودکانِ خانه‌های تک‌والد

سقطجنین

کوبا نخستین کشوری است که سقطجنین را در آمریکای لاتین جرم‌زدایی کرد. این کشور ازنظر نرخ سقطجنین (تعداد سقط به ازای هر ۱۰۰۰ زن) جایگاه اول را به خود اختصاص داده است. پرو و بولیوی به ترتیب با نرخ ۴۲ و ۳۸، جایگاه دوم و سوم قرار دارند.

جدول ۴ ـ نرخ سقطجنین القایی در کشورهای منتخب آمریکای لاتین و دریای کارائیب در سال ۲۰۱۹

کوبا	۵۵
پرو	۴۲
بولیوی	۳۸
گویان	۳۶
شیلی	۳۶
پاراگوئه	۳۴
آرژانتین	۳۳
برزیل	۳۲
مکزیک	۳۱
پورتوریکو	۳۱
پاناما	۳۰
اکوادور	۲۸
کلمبیا	۲۷
کاستاریکا	۲۱
گواتمالا	۱۹
اروگوئه	۱۱

از جهت تعداد، برزیل و مکزیک به دلیل جمعیت بیشتر، در سقطجنین رتبه‌های اول و دوم را دارند حال‌آنکه این امر در همهٔ ایالات مکزیک قانونی نیست.

جدول ۵ ـ تعداد سقطجنین‌های عمدی در کشورهای منتخب در آمریکای لاتین و کارائیب در سال ۲۰۱۹

برزیل	۱/۸۳۰/۰۰
مکزیک	۱/۰۴۰/۰۰۰
آرژانتین	۳۶۸/۰۰۰
کلمبیا	۳۶۰/۰۰۰
پرو	۳۵۳/۰۰۰
شیلی	۱۷۰/۰۰۰
کوبا	۱۴۷/۰۰۰
اکوادور	۱۲۳/۰۰۰
بولیوی	۱۰۸/۰۰۰
گواتمالا	۸۵/۴۰۰
پاراگوئه	۶۰/۹۰۰
پاناما	۳۱/۲۰۰
کاستاریکا	۲۷/۵۰۰
پورتوریکو	۲۳/۱۰۰
اروگوئه	۹/۵۰۰
گویان	۷/۳۰۰

روندهای قانونی در کشورهای آمریکای لاتین حاکی از تلاش برای جرم‌زدایی و قانونی شدن سقط‌جنین است. این کشورها بیشترین تعداد حاملگی ناخواسته در جهان را دارند(بیش از ۳۰ درصد حاملگی ناخواسته) که درصد بالایی از آن در بین نوجوانان رخ می‌دهد. شاید یکی از دلایل اقبال کشورها برای گسترش آزادی سقط‌جنین همین مورد باشد. از سوی دیگر، مذهبی بودن عمده جمعیت منطقه و مشکلات توسعه و گسترش امکانات سقط در مناطق محروم و روستایی چالش‌هایی بر سر راه این روند ایجاد کرده است.

در آمریکای لاتین و کارائیب می‌توان کشورها را از جهت وضعیت قانونی سقط‌جنین سه دسته در نظر گرفت. دسته اول ۵ کشوری هستند که سقط‌جنین را تحت هر شرایطی ممنوع می‌کنند: السالوادور، هائیتی، هندوراس، نیکاراگوئه و جمهوری دومینیکن. دسته دوم ۱۰ کشوری هستند

که در قوانین خود مصونیت از مجازات این عمل را فقط در برخی موارد خاص مانند تجاوز جنسی یا حفظ جان مادر عنوان می‌کنند: کاستاریکا، گواتمالا، پاراگوئه، پرو، ونزوئلا، بولیوی، برزیل، شیلی، پاناما و اکوادور. خارج از این موارد، هم مادر و هم کادر پزشکی و سایر همکاران با مجازات زندان مواجه هستند. در دسته سوم شاهد امکان سقط‌جنین آزاد در ۷ کشور هستیم: کوبا (۱۹۶۱)، پورتوریکو (۱۹۷۳)، گویان فرانسه (۱۹۷۵)، گویان (۱۹۹۵)، اروگوئه (۲۰۱۲)، آرژانتین (۲۰۲۰) و کلمبیا(۲۰۲۲).

کلمبیا آخرین کشوری است که به زمره کشورهای قائل به سقط جنین آزاد پیوسته است. حال آن‌که پیش‌ازاین جزو دسته دوم بود. در مکزیک هنوز بحث‌ها در مورد قانونی بودن یا غیرقانونی بودن این موضوع زیاد است و شرایط قانونی در هر ایالت متفاوت.

البته حد و حدود زمانی سقط‌جنین در هر کشور دسته سوم فرق دارد:

جدول ۶ـ محدودیت زمانی (چندهفتگی) سقط در کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب (دارای امکان قطع رایگان بارداری)، سال ۲۰۲۲

کلمبیا	۲۴ هفتگی
پورتوریکو	۲۲ هفتگی
گویان فرانسه	۱۴ هفتگی
آرژانتین	۱۴ هفتگی
اروگوئه	۱۲ هفتگی
کوبا	۱۲ هفتگی
گویان	۸ هفتگی

طبق پیمایش‌ها، افکار عمومی نیز به‌طورکلی موافق اجازه سقط‌جنین است، البته میان جواز این عمل به محض درخواست مادر یا فقط در شرایط خاص همچنان نظرات متغیر است.

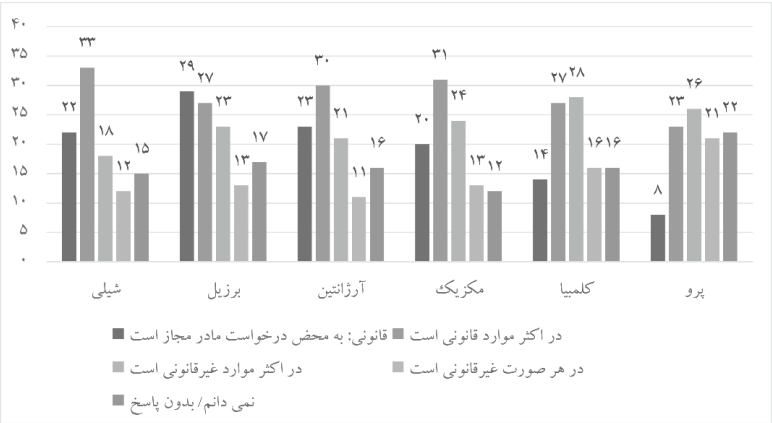

نمودار ۱۴ــ درصد جمعیت موافق یا مخالف اجازه سقط جنین در آمریکای لاتین در سال ۲۰۲۲، بر اساس کشور

طبق آمارهای دیگر، در کشورهای آمریکای لاتین روند رو به رشدی به نفع قطع داوطلبانه بارداری وجود دارد. آرژانتین (۷۹ درصد) بیشترین پذیرش قانونی سقطجنین در این نظرسنجی را دارد. این کشور بیشترین افزایش حمایت از این عمل از سال ۲۰۱۴ را داشته است. از سوی دیگر، پرو با ۵۳ درصد نامساعدترین منطقه برای قانونی شدن سقطجنین است.

جدول ۷ــ افرادی که معتقدند در صورت تصمیم مادر یا شرایط خاص، باید به سقطجنین اجازه داده شود(جمع‌آوری در ۲۰۲۱)

کشور	درصد موافقان	تغییر از ۲۰۱۴
سوییس	٪۸۸	ــ۳
فرانسه	٪۸۱	ــ۹
انگلیس	٪۸۰	ــ۵
اسپانیا	٪۸۰	ــ۸
کره جنوبی	٪۷۹	+۲۰
آرژانتین	٪۷۹	+۱۵

کشور	درصد موافقان	تغییر از ۲۰۱۴
ایتالیا	٪۷۷	+۴
شیلی	٪۷۳	+۸
روسیه	٪۶۸	+۹
ایالات متحده آمریکا	٪۶۶	+۲
هند	٪۶۳	+۲
مکزیک	٪۵۹	+۸
ترکیه	٪۵۶	ـ۱۵
پرو	٪۵۳	۰

در میان طرفداران «سقط‌جنین در شرایط خاص» نیز نظرات مختلفی در مورد این شرایط وجود دارد. به نظر می‌رسد ناتوانی یا بیماری نوزاد کمترین توجیه برای سقط را دارد.

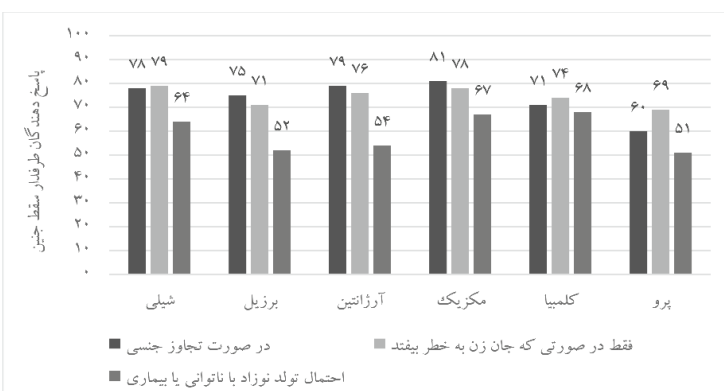

نمودار ۱۵ ـ درصد جمعیت طرفدار سقط جنین در شرایط خاص در آمریکای لاتین در سال ۲۰۲۲، بر اساس کشور

مـردم در صـورت سـقط‌جنین غیرقانونـی کمتریـن تقصیـر را متوجـه مـادر می‌داننـد:

نمودار ۱۶ ــ در آمریکای لاتین اگر سقط جنین غیرقانونی رخ دهد، چه کسی باید توسط قانون مجازات شود؟

کودکان کار

جدول ۸ ــ درصد و تعداد کودکان کار ۵ تا ۱۷ ساله، بر اساس منطقه(۲۰۲۰)

منطقه	تعداد کودکان کار(میلیون)	درصد
جنوب صحرای آفریقا	۸۶/۶	٪۲۳/۹
آسیای شرقی و جنوب شرقی	۲۴/۳	٪۶/۲
آسیای مرکزی و جنوبی	۲۶/۳	٪۵/۵
شمال آفریقا و غرب آسیا	۱۰/۱	٪۷/۸
آمریکای لاتین و کارائیب	۸/۲	٪۶/۰
اروپا و آمریکای شمالی	۳/۸	٪۲/۳

داده‌هـای سـال ۲۰۲۰ نشـان می‌دهـد کـه ۸/۲ میلیـون کـودک بیـن ۵ تـا ۱۷ سـال در آمریـکای لاتیـن و کارائیـب کار می‌کننـد. اکثریـت ایـن کـودکان پسـر نوجـوان و ۳۳ درصـد آن‌هـا دختـر هسـتند. «کـودکان کار» هـم در مناطـق روسـتایی و هـم شـهری وجـود دارنـد و ۴۸/۷ درصـد از ایشـان در

بخش کشاورزی مشغول هستند. کمتر از ۵۰ درصد از کار کودکان در محیط خانواده قرار دارد. بیش از ۵۰ درصد کودکان کارهایی را انجام می‌دهند که برای سلامتی، تحصیل و رفاه آن‌ها خطرناک است.

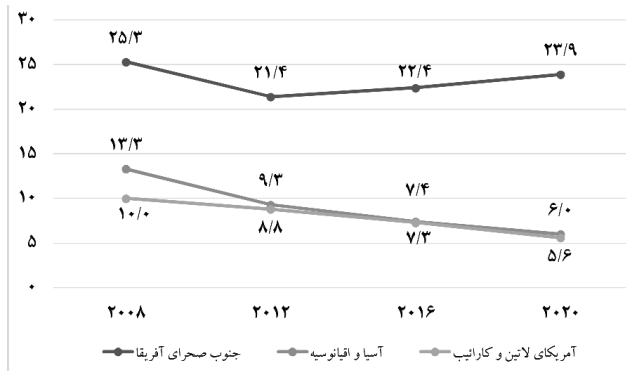

نمودار ۱۷ ــ درصد کودکان ۵ تا ۱۷ ساله در کار کودکان، بر اساس منطقه

این آمار وضعیت خوبی را نشان نمی‌دهد و سازمان‌های مختلف ازجمله یونیسف برای تغییر این وضعیت در تکاپو هستند. این آمار در آمریکای لاتین در فاصله چهارساله ۲۰۱۶ ــ ۲۰۲۰ اندکی کاهش یافته است ولی همچنان وضعیت رضایت‌بخش نبوده است. ضمن آن‌که با شروع همه‌گیری کرونا تغییراتی منفی در این وضعیت ایجاد شد.

جدول ۹ ــ کار کودکان و کارهای خطرناک

	کودکان ۵ــ۱۷ سال مشغول به کار کودکان				کودکان ۵ــ۱۷ سال مشغول به کار خطرناک			
	۲۰۲۰		۲۰۱۶		۲۰۲۰		۲۰۱۶	
	تعداد[1]	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کل جهان	۷۹	۴/۷	۷۲/۵۰۰	۴/۶	۱۶۰	۹/۶	۱۵۱/۵۰۰	۹/۶
آمریکای لاتین و کارائیب	۵/۵۰۰	۴	۶/۳۰۰	۴/۴	۸/۲۰۰	۶	۱۰/۵۰۰	۷/۳

۱. میلیون

با شروع همه‌گیری بیماری Covid-19 آمار کار کودکان بالاتر رفت چراکه خانواده‌ها را به‌شدت تحت تأثیر قرار گرفتند. چنان‌که در سال ۲۰۲۱ شاهد افزایش قابل‌توجهی در پسران و دخترانی که سر کار رفتند هستیم. عامل اصلی این مسئله فقر بوده است.

طبق برخی آمارها، از نظر درصد کودکان کار پرو در جایگاه نخست قرار دارد. پرو کار در شرایط مناسب را از ۱۴ سالگی قانونی اعلام کرده است. در این کشور یک‌چهارم جمعیت کودک و نوجوان کار می‌کنند. اکثر ایشان هم‌زمان درس می‌خوانند و کار می‌کنند، اما ۵ درصد هم هستند که خود را انحصاراً وقف کار می‌کنند.

مکزیک دومین کشور با بیشترین شیوع کودکان کار در آمریکای لاتین و کارائیب است. در مکزیک افراد زیر ۱۵ سال از کار کردن منع می‌شوند. آخرین داده‌های رسمی تخمین می‌زنند در مکزیک از ۲۸/۵ میلیون خردسال بین ۵ تا ۱۷ سال، ۳/۳ میلیون نفر کار می‌کردند که دو میلیون از آن‌ها در مشاغل غیرمجاز و ۱/۲ میلیون در فعالیت‌های خطرناک بوده‌اند.

۳۱/۶ درصد از کودکان کار مکزیکی در فعالیت‌های کشاورزی، دامداری، جنگلداری، شکار و ماهیگیری مشغول هستند، ۲۴/۵٪ در معدن، ساخت‌وساز و صنعت و ۱۴٪ در بازرگانی و فروش اشتغال دارند. در سال ۲۰۱۹ این آمار به تفکیک جنسیت در منابع دیگر چنین گزارش شده است:

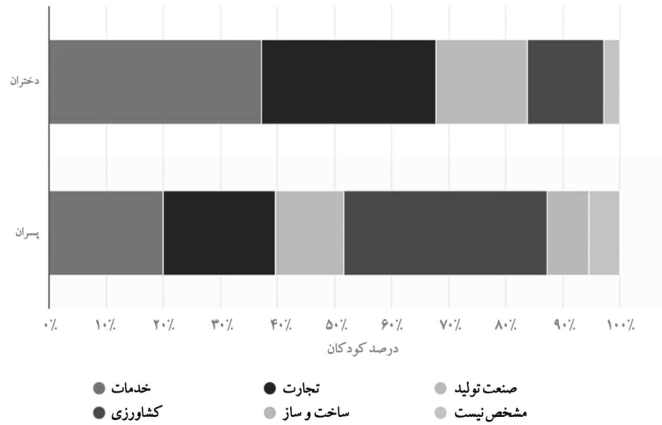

نمودار ۱۸ ــ توزیع درصدی کار کودکان بر اساس بخش فعالیت اقتصادی در مکزیک در سال ۲۰۱۹ بر اساس جنسیت

بر اساس داده‌های جمع‌آوری‌شده در سال ۲۰۱۹، اکثریت دختران مکزیکی بین ۵ تا ۱۷ سال(۳۷ درصد) در بخش خدمات در مشاغل غیرمجاز مشغول بوده‌اند. ۳۵/۶ درصد کار کودکان مکزیک در بخش کشاورزی بوده‌است. در طول همان سال، تقریباً ۱۱/۵ درصد از دختران و پسران مکزیکی در برخی از اشکال کار یا فعالیت نامناسب بودند. وضعیت تناسب کار کودکان برای ایشان در نمودار زیر قابل مشاهده است:

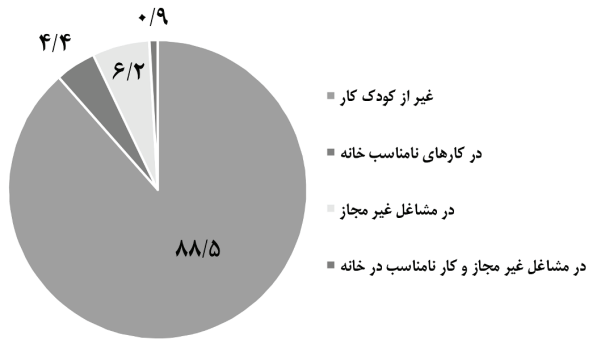

نمودار ۱۹ ــ توزیع درصد جمعیت بین ۵ تا ۱۷ سال در فعالیت‌های کار کودک در مکزیک در سال ۲۰۱۹، بر اساس شکل کار

وضعیت کشورهایی مثل گواتمالا، نیکاراگوئه، السالوادور، هندوراس، برزیل و پاراگوئه نیز ازاین‌جهت ناخوشایند است و شیوع کرونا نیز به وخامت اوضاع کمک کرده است که از بیان آن گذر می‌کنیم.

کودک‌آزاری

بر اساس گزارش یونیسف در سال ۲۰۲۲ در آمریکای لاتین و کارائیب از هر ۳ کودک و نوجوان ۲ نفر از خشونت خانگی رنج می‌برند. آمار در هائیتی، جامائیکا و سورینام بیش از ۸۰ درصد است.

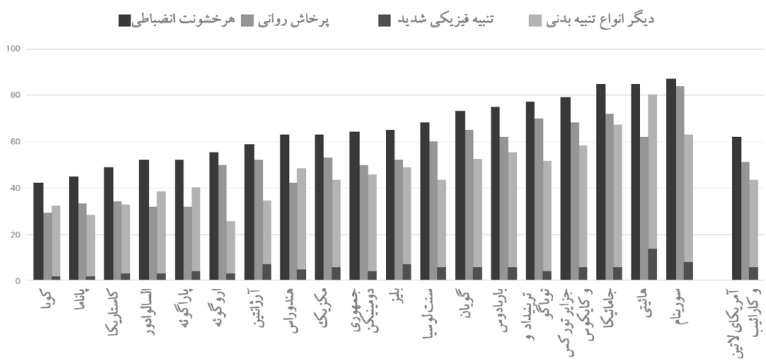

نمودار ۲۰ ــ درصد کودکان ۱ تا ۱۴ ساله که در ماه گذشته خشونت انضباطی را تجربه کرده‌اند، بر اساس نوع

خشونت علیه کودکان و نوجوانان از بدو تولد تا سنین نوجوانی با آن‌ها همراه است. در بسیاری از جوامع منطقه، خشونت انضباطی ازنظر اجتماعی پذیرفته شده است. کودکان و نوجوانان در بزرگسالی این الگو را در قبال فرزندان خود تکرار می‌کنند و بدین ترتیب چرخه خشونت را تداوم می‌بخشند.

جدول ۱۰ ــ درصد کودکان ۱ تا ۱۴ ساله که در ماه گذشته تنبیه خشونت‌آمیز را تجربه کرده‌اند، بر اساس نوع

داد و فریاد	۴۵
ضربه یا سیلی با دست خالی به پایین تنه	۲۷
ضربه یا سیلی به دست، بازو یا ساق	۱۹
ضربه به پایین تنه یا دیگر قسمت‌ها با یک وسیله	۱۷
شک و تکان	۱۷
احمق، تنبل و غیره صدا زده شدن	۱۳
ضربه یا سیلی به صورت، سر یا گوش	۴
ضرب و شتم سخت و مکرر	۳

علاوه بر تنبیه بدنی و پرخاشگری روانی، سوءاستفاده جنسی و قتلْ میلیون‌ها کودک و نوجوان را در آمریکای لاتین و دریای کارائیب تحت‌فشار قرار می‌دهد. در سراسر جهان پنج کشور اول میزان قتل کودکان و نوجوانان، همگی از آمریکای لاتین و دریای کارائیب هستند. نرخ قتل کودکان و نوجوانان در این منطقه (۱۲/۶ در ۱۰۰ هزار) چهار برابر بیشتر از میانگین جهانی (۳ در ۱۰۰۰۰۰) است.

جدول ۱۱ ــ تعداد و نرخ مرگ‌ومیر (مرگ به ازای هر ۱۰۰۰۰۰ نفر) به دلیل قتل در میان کودکان و نوجوانان ۰ تا ۱۹ سال، بر اساس جنسیت، در سال ۲۰۱۹

		نرخ (در ۱۰۰ هزار)		
منطقه	تعداد مرگ	مجموع	پسرها	دخترها
آمریکای لاتین	۲۳۷۰۰	۱۲/۶	۲۲/۶	۳/۲
جهان	۶۹۸۰۰	۳	۳/۹	۱/۴

از این میزان ۸۰ درصد قتل های کودکان و نوجوان به قتل نوجوانان بین ۱۵ تا ۱۹ سال اختصاص یافته است. از هر ۱۰ مرگ‌ومیر در بین کودکان و نوجوانان منطقه یک مورد قتل است. با این آمار، قتل عامل اصلی مرگ‌ومیر در بین نوجوانان ۱۰ تا ۱۹ ساله است.

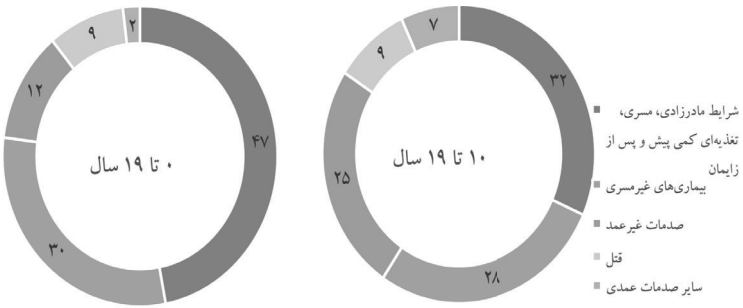

نمودار ۲۱ ــ توزیع درصد مرگ‌ومیر در میان کودکان و نوجوانان ۰ تا ۱۹ سال در آمریکای لاتین و کارائیب، بر اساس سن و علت، در سال ۲۰۱۹

خشونت تأثیر متفاوتی بر پسران و دختران منطقه دارد. این گزارش نشان می‌دهد که احتمال مرگ پسران در اثر قتل هفت برابر بیشتر از دختران است. دختران نیز، به‌ویژه پس از ۱۰ سالگی، در معرض خشونت جنسی هستند.

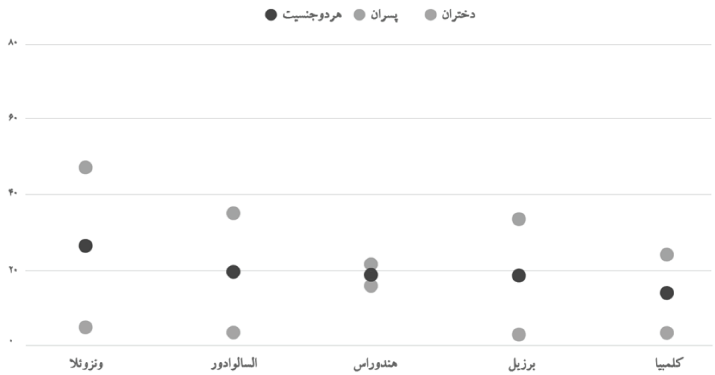

نمودار ۲۲ ــ نرخ مرگ‌ومیر (مرگ به ازای هر ۱۰۰ هزارنفر) به دلیل قتل در میان کودکان و نوجوانان ۰ تا ۱۹ سال در پنج کشور با بالاترین میزان قتل در سراسر جهان در سال ۲۰۱۹، بر اساس جنسیت

۴۰ درصد کودکان لاتین در کشورهایی زندگی می‌کنند که در خانه، مدرسه و مکان‌های تحت مراقبت دولتی از حمایت قانونی در برابر تنبیه بدنی برخوردار نیستند. عادی‌انگاری تنبیه بدنی چنان رایج است که بیش از ۵۰ درصد از بزرگسالان آن را روشی طبیعی برای آموزش

یا تنبیه می‌دانند. شاید به همین دلیل است که به گفته برخی منابع بالاترین میزان کودک‌آزاری در جهان متعلق به آمریکای لاتین است.

جدول ۱۲ ــ وضعیت قانونی تنبیه بدنی در خانه و مدرسه در کشورهای آمریکای لاتین

کشور	در خانه	در مدرسه	کشور	در خانه	در مدرسه
آرژانتین	کاملاًممنوع	کاملاً ممنوع	گویان	ممنوع نیست	ممنوع نیست
بلیز	ممنوع‌نیست	کاملاً ممنوع	هائیتی	ممنوع نیست	کاملاً ممنوع
بولیوی	کاملاًممنوع	کاملاً ممنوع	هندوراس	کاملاً ممنوع	کاملاً ممنوع
برزیل	کاملاًممنوع	کاملاً ممنوع	جامائیکا	ممنوع نیست	ممنوع نیست
شیلی	ممنوع‌نیست	کاملاً ممنوع	مکزیک	تاحدی ممنوع	کاملاً ممنوع
کلمبیا	کاملاًممنوع	کاملاً ممنوع	نیکاراگوئه	کاملاً ممنوع	کاملاً ممنوع
کاستاریکا	کاملاًممنوع	کاملاً ممنوع	پاناما	ممنوع نیست	ممنوع نیست
کوبا	ممنوع‌نیست	کاملاً ممنوع	پاراگوئه	کاملاً ممنوع	کاملاً ممنوع
جمهوری دومینیکن	ممنوع‌نیست	کاملاً ممنوع	پرو	کاملاً ممنوع	کاملاً ممنوع
اکوادور	ممنوع‌نیست	کاملاً ممنوع	سورینام	ممنوع نیست	ممنوع نیست
السالوادور	ممنوع‌نیست	کاملاً ممنوع	ترینیدادوتوباگو	ممنوع نیست	کاملاً ممنوع
گرانادا	ممنوع‌نیست	ممنوع نیست	اوروگوئه	کاملاً ممنوع	کاملاً ممنوع
گواتمالا	ممنوع‌نیست	ممنوع نیست	ونزوئلا	کاملاً ممنوع	کاملاً ممنوع

تجاوز و آزار جنسی

حقیقت آن است که اطلاعات موجود در مورد وضعیت تجاوز جنسی در آمریکای لاتین آن‌چنان نیستند که بتوان در مورد آن قضاوت و برداشت دقیقی داشت. این وضعیت چندان نیز عجیب نیست چراکه ذات مبحث تجاوز چیزی نیست که به‌راحتی بتوان آن را فاش کرد به‌خصوص در مورد جامعه لاتین که به نظر می‌رسد برخی انگاره‌ها همچون سرزنش قربانی در آن همچنان وجود دارد.

لفلی(۱۹۹۳) در مقاله‌ای می‌گوید که از میان سه گروه موردبررسی

(سفیدپوستان، آفریقایی‌تبار، و لاتین)، زنان لاتین بیشتر احتمال دارد با تجاوز جنسی مواجه شوند و به احتمال‌زیاد این زنان به دلیل همان خشونت یا حمله، از جوامع خود طرد نیز خواهند شد. به نظر می‌رسد در آن سال‌ها مفهوم سرزنش قربانی مفهومی جدی بوده است و همین ترس از برملا شدن تجاوز جنسی به افزایش آن کمک کرده است.

در سال ۲۰۱۸، ۲۳ کشور از ۳۳ کشور آمریکای لاتین که اطلاعات مربوط به آن‌ها در دسترس است، دارای قوانین صریحی هستند که تجاوز جنسی را جرم انگاری می‌کند. بااین‌حال، هنوز نواقص جدی‌ای در قوانین مربوط به پیشگیری و مقابله با خشونت جنسی وجود دارد. قوانین مربوط به خشونت جنسی در بسیاری از حوزه‌های قضایی دچار متن بد، ناکافی و ناسازگار هستند و حتی گاهی اوقات خود خشونت را ترویج می‌کنند.

آمارهای جدید مشخصی در این رابطه وجود ندارد ولی در سال ۲۰۱۱ نرخ تجاوز جنسی چنین گزارش شده است:

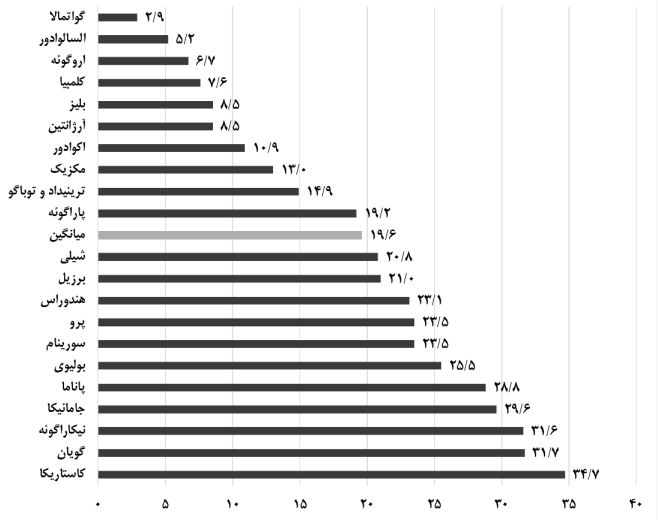

نمودار ۲۳ ــ نرخ تجاوز جنسی در آمریکای لاتین و کشورهای حوزه کارائیب در سال ۲۰۱۱

به دلیل حساسیت موضوع، به‌نظر نمی‌رسد بتوان داده‌های به‌روزی در این رابطه پیدا کرد و یا حتی به داده‌های سالیان گذشته نیز اعتماد کرد. شاید پژوهش‌های میدانی بیشتر بتوانند خلأ موجود را پر کنند. لکن چیزی که بیش از نفس تجاوز جنسی در منطقه مورد حساسیت و بحث است، موضوع آزار و خشونت جنسی است.

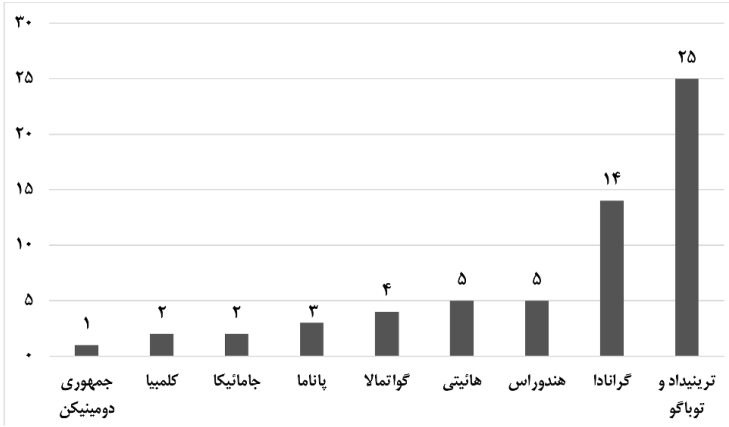

نمودار ۲۴ ــ درصد زنان ۱۸ تا ۲۹ ساله که قبل از ۱۸ سالگی هرگونه خشونت جنسی را تجربه کرده‌اند

مسائلی همچون آزار و اذیت در محل کار، زن‌کشی، قاچاق انسان و قاچاق جنسی در این منطقه بیشتر موردتوجه قرارگرفته‌اند اما مجدداً به دلیل حساسیت این موضوعات باز هم شاهد آمارهای اطمینان‌بخش در این حوزه نیستیم ولی می‌توان اطمینان حاصل کرد که این موارد، مسائل مورد دغدغه انسان لاتینی است.

برای مثال در موضوع زن‌کشی آمارهای متنوعی در دسترس است و گفته می‌شود در منطقه، برزیل در سال ۲۰۲۱ در صدر کشورهای دارای بیشترین تعداد عنوان زن‌کشی، یعنی قتل یک زن یا دختر به دست یک مرد به دلیل زن‌ستیزی، قرار داشته است. مکزیک نیز با ۹۶۶ مورد زن‌کشی در جایگاه دوم قرار دارد. همه نشانه‌ها حاکی از این هستند که وضعیت

در سال ۲۰۲۲ تفاوت چندانی نداشته است. گویا در مدت مطالعه مذکور تعداد زنان قربانی زن‌کشی به‌طور مداوم در حال افزایش بوده است.

از جهت نرخ زن‌کشی داده‌های سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ نشان می‌دهد که بلیز، جمهوری دومینیکن، السالوادور، گواتمالا، هندوراس و ترینیدادوتوباگو دارای بیشترین شیوع زن‌کشی در منطقه هستند. در سال ۲۰۱۹ بر اساس داده‌های ۲۴ کشور، بالاترین نرخ زن‌کشی در منطقه از آن هندوراس، السالوادور و ترینیدادوتوباگو(به ترتیب ۶/۲، ۳/۳ و ۲/۹ در هر ۱۰۰۰۰۰ زن) است. در برخی از این کشورها مشخص شده است که اکثریت موارد توسط یکی از شرکای نزدیک قربانی(همسر، پدر، برادر، هم‌خانه، دوست پسر و...) انجام شده است. به یقین در سایه بحران کووید ـ ۱۹ در سال‌های اخیر این آمارها بغرنج‌تر هم شده‌اند.

در مورد قاچاق انسان که یک مسئله حاد در آمریکای لاتین است و ما به نفس آن نخواهیم پرداخت، شواهد گویای آن است که ۸۰ درصد از قربانیان قاچاق انسانی آمریکای مرکزی و دریای کارائیب، مورد استثمار جنسی قرار گرفته‌اند.

در مورد آزار جنسی در محل کار، در مورد کشور مکزیک داده‌های جالب‌توجهی وجود دارد:

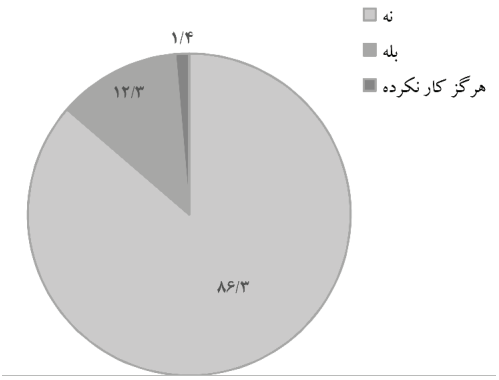

نمودار ۲۵ ـ درصد پاسخ‌دهندگانی که در مکزیک در سال ۲۰۱۹ قربانی آزار و اذیت محل کار شده‌اند

در نظرسنجی انجام‌شده در ۲۹ آوریل ۲۰۱۹، حدود ۱۲/۳ درصد از پاسخ‌دهندگان در مکزیک گفتند که قربانی آزار و اذیت در محل کار شده‌اند. از این مقدار، ۴۴/۴ درصد آزار جنسی بوده است.

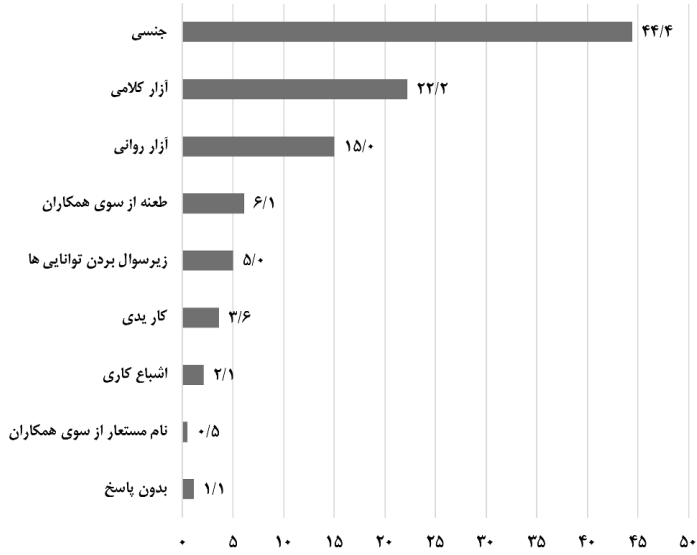

نمودار ۲۶ ــ انواع اصلی آزار و اذیت در محل کار در مکزیک در سال ۲۰۱۹

باوجود کمبود داده در این موضوع، باز هم این اطمینان وجود دارد که کمپین‌های ضد آزار و اذیت جنسی و حمایت از زنان در آمریکای لاتین بازار داغی دارد و اگرچه بیشتر سخنان و ادعاها در این حوزه تاکنون رویکرد ژورنالیستی و غیرعلمی داشته است ولی همچنان یک ظرفیت خوب برای تأثیرگذاری به‌حساب می‌آید. در طول تاریخ آمریکای لاتین، همواره جنبش‌های زنان در موضوعات فمینیستی معمول مثل مردسالاری و برابری جنسیتی فعال بوده‌اند و ایشان حتی نسبت به سیاست‌های استبدادی دولت‌ها فعالیت‌های اعتراضی یا مشارکتی مهم و مؤثر داشته‌اند.

تبعیض جنسیتی

برای زنان، داشتن کنترل بر منابع خود، مانند داشتن دارایی یا دریافت درآمد از شغل یا از طریق حمایت دولتی، آن‌ها را در موقعیت برابر با مردان در روابط صمیمی خود قرار می‌دهد، موقعیت چانه‌زنی آن‌ها را در خانواده‌ها تقویت می‌کند و آن‌ها را قادر می‌سازد در صورت تمایل از زندگی مشترک کناره بگیرند. برای زنان مسن‌تر، داشتن درآمد یا دارایی‌های خود برای تأمین استاندارد زندگی حیاتی است.

در آمریکای لاتین و کارائیب، نرخ مشارکت زنان در نیروی کار(LFPR[1]) برای افراد ۲۵ تا ۵۴ ساله بیش از هر منطقه دیگری در دو دهه گذشته افزایش یافته است(از ۵۷ به ۶۷ درصد). البته این افزایش شدیداً ناهمگون بوده است، به‌طوری‌که زنان متعلق به گروه‌های اجتماعی ـ اقتصادی فقیرتر نسبت به همتایان ثروتمند خود نرخ مشارکت کمتری داشته‌اند. اما این تفاوت در مردان رخ نداده و در این دوره نرخ مشارکت مردان در نیروی کار با ۹۳ درصد همچنان در اوج باقی مانده است.

این نرخ تحت تأثیر تأهل زنان نیز هست. در میان زنان منطقه، زنان متأهل یا درگیر زندگی مشترک خارج از ازدواج دارای کمترین نرخ مشارکت زنان در نیروی کار(۶۰/۴ درصد) هستند. زنان مطلقه یا جداشده بالاترین LFPR را در میان همه زنان منطقه (۸۰/۷ درصد) دارند. اما در مورد مردان نرخ مشارکت نسبتی با وضعیت تأهلشان ندارد.

با اینکه زنان این منطقه نسبتاً در شرایط تبعیض کمتری به سر می‌برند بازهم بی‌عدالتی‌هایی در حق ایشان شاهد هستیم. بخشی از این بی‌عدالتی‌ها به مشکلات محرومیت در روستاها یا فقر برمی‌گردد که کمتر به آن پرداخته شد. اکنون جا دارد به یکی از مهم‌ترین شاخص‌های این موضوع، یعنی تفاوت دستمزد مردان و زنان بپردازیم.

خوب است برای مثال سری به کشور مکزیک بزنیم. در ژانویه

1. Labor Force Participation Rate

۲۰۲۲، زنان ۵۱٪ جمعیت این کشور را و ۴۰/۱ درصد از نیروی کار را تشکیل می‌دادند. بر اساس آخرین داده‌های موجود، شکاف دستمزد در مکزیک ۱۳/۵۷ درصد است. یعنی اگر یک مرد ۱۰۰ پزو درآمد داشته باشد، یک زن برای همان کار تقریباً ۸۶/۲۲ پزو درآمد دارد. این عدد در پژوهش دیگری در سال ۲۰۲۱ متفاوت گزارش شده است.

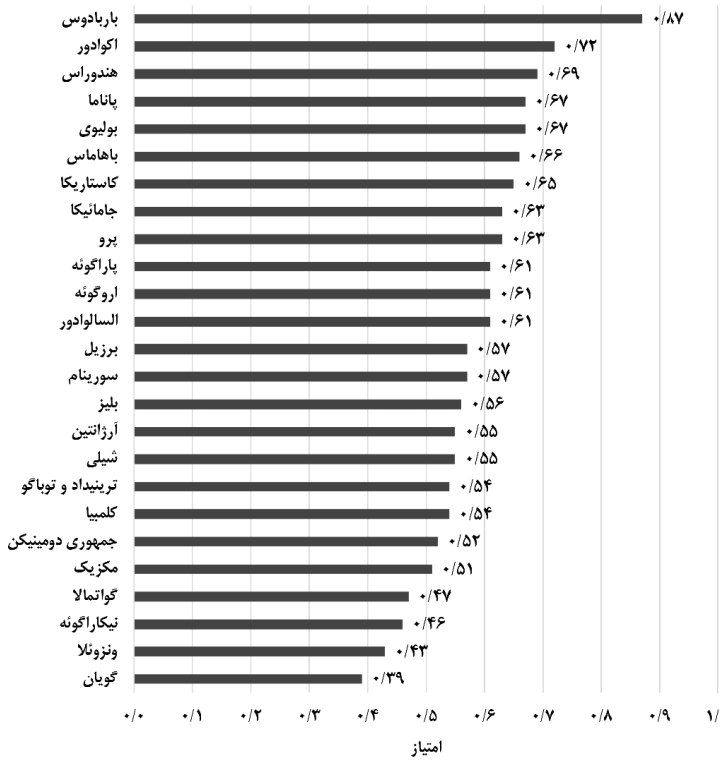

نمودار ۲۷ ـ شاخص شکاف جنسیتی دستمزد در کشورهای منتخب آمریکای لاتین و کارائیب در سال ۲۰۲۱

در نمودار فوق به شکاف جنسیتی در پرداخت دستمزد امتیاز داده شده است و طبق آن، در سال ۲۰۲۱ باربادوس با امتیاز ۰/۸۶۸ بهترین

شاخص شکاف درآمد زن و مرد در آمریکای لاتین و کارائیب را داشته است. عدد یک وضعیت برابری کامل در درآمد تخمینی هر دو جنس را نشان می‌دهد، درحالی‌که صفر وضعیت نابرابری کامل را نشان می‌دهد. از سوی دیگر گویان با ۰/۳۹۳ امتیاز بدترین جایگاه را در منطقه به خود اختصاص داده است. این نشان می‌دهد که به‌طور متوسط درآمد زنان در گویان تنها ۳۹ درصد از درآمد مردان را تشکیل می‌دهد.

ازنظر تعداد افراد فعال در اقتصاد، در این سال ۴۳ درصد از زنان بالای ۱۵ سال ازنظر اقتصادی فعال بودند، درحالی‌که این رقم در میان مردان حدود ۷۵ درصد بوده است.

باوجود وضعیت نسبتاً خوب این شاخص‌ها در کلیت آمریکای لاتین، مردم منطقه همچنان معتقدند که نابرابری جنسیتی در این کشورها زیاد است. در یک نظرسنجی جهانی که ۶ کشور آمریکای لاتین نیز در آن حضور داشته‌اند، شاهد آن بودیم که ۲۳ درصد از مصاحبه‌شوندگان اهل پرو معتقدند نابرابری جنسیتی در کشورشان وجود ندارد و این عدد بیشترین آمار میان شش کشور مذکور است. کمترین آمار در میان این کشورها متعلق به برزیل (۱۲ درصد) است که به معنای پررنگ بودن مفهوم نابرابری جنسیتی در این جامعه است؛ یعنی ۷۸ درصد مردم برزیل معتقدند که کشورشان از نابرابری جنسیتی رنج می‌برد.

در دیگر مسائل نیز همچنان بی‌عدالتی در حق زنان خودنمایی می‌کند. در خانوارهای تک‌والدی که مادر سرپرستی کودک را دارد شاهد خطر بالای فقر هستیم. این ضعیت به‌ویژه در گروه‌های اقتصادی فقیرتر پررنگ‌تر است. سطح حمایت پدران از این فرزندان اغلب ناکافی بوده و درصد معوقه یا عدم پرداخت زیاد است. برای مثال، در کلمبیا، در سال ۲۰۰۸ تنها ۲۸ درصد از مادران سرپرست از این حمایت برخوردار شده‌اند.

باوجود این‌گونه مسائل، همان‌طور که گفتیم درصد مشارکت زنان

در جامعه و وضعیت استقلال ایشان از دهه‌های گذشته روند افزایشی جدی داشته و همواره گفتمان برابری جنسیتی در مقابل این‌گونه تبعیض‌ها ایستادگی کرده است.

ازدواج زیر ۱۸ سال

سن ازدواج زنان آمریکای لاتین حد فاصل سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰، از ۲۲/۷ به ۲۳/۶ افزایش یافته است. باوجود این افزایش، بازهم شاهد ازدواج کودکان و رابطه قبل از ۱۸ سال به میزان بالا در منطقه هستیم. ۲۴/۷ درصد از زنان ۲۰ ـ ۲۴ ساله گزارش کرده‌اند که قبل از ۱۸ سالگی ازدواج کرده یا وارد رابطه شده‌اند. این عدد در طی ۲۵ سال گذشته تقریباً ثابت بوده است(فقط ۱/۲٪ افزایش در طی تمام این سال‌ها).

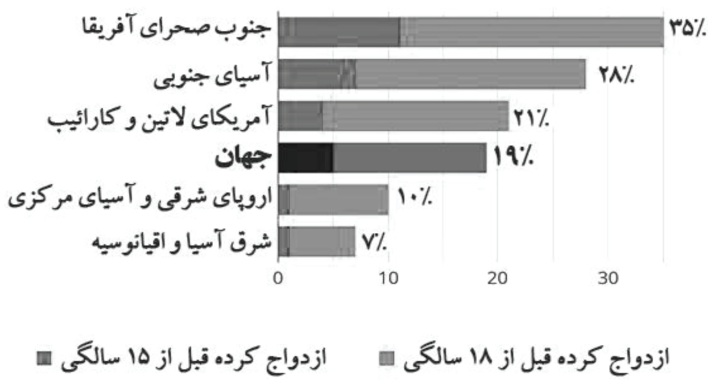

نمودار ۲۸ ـ درصد زنان ۲۰ ـ ۲۴ ساله‌ای که قبل ۱۵ یا ۱۸ سالگی ازدواج کرده یا در رابطه بوده‌اند

سازمان‌ها و خبرگزاری‌های مختلفی در سطح ملی و بین‌الملل این وضعیت را تائید می‌کنند. برای مثال، طبق داده‌های یونیسف از هر چهار زن جوان در آمریکای لاتین و کارائیب، یک زن قبل از رسیدن به ۱۸ سالگی برای اولین بار ازدواج کرده یا در یک رابطه زودهنگام قرار

گرفته است. این آمار در جمهوری دومینیکن، نیکاراگوئه، هندوراس و بلیز، ۳۰ درصد است. بیشتر این افراد در مناطق روستایی و خانواده‌های فقیر و با دسترسی کمتر به آموزش زندگی می‌کنند.

Latinamerica reports نیز همین آمار را تائید نموده و به نقل از سازمان غیردولتی بین‌المللی Girls Not Brides اعلام کرده است که در برزیل و مکزیک، طبق آمار بیش از ۴/۲ میلیون زن در کودکی ازدواج کرده‌اند.

جدول ۱۳ ــ ۵ کشور با بالاترین نسبت زنان ۲۰ ــ ۲۴ ساله که پیش از ۱۸ سالگی برای اولین بار ازدواج کرده یا وارد رابطه شده‌ــ اند در آمریکای لاتین و کارائیب(۲۰۲۰)

سورینام	٪۳۶
جمهوری دومینیکن	٪۳۶
نیکاراگوئه	٪۳۵
هندوراس	٪۳۴
بلیز	٪۳۴

جدول ۱۴ ــ ۳ کشور با بالاترین تعداد زنان ۲۰ ــ ۲۴ ساله که پیش از ۱۸ سالگی برای اولین بار ازدواج کرده یا وارد رابطه شده‌ــ اند در آمریکای لاتین و کارائیب(۲۰۱۹)

برزیل	۲,۲۲۶,۰۰۰
مکزیک	۱,۴۲۱,۰۰۰
نیکاراگوئه	۱۱۸۰۰۰

آمارهای دیگر نیز تقریباً همین مسئله را تائید می‌کنند. طبق دیگر گزارش‌ها، میزان این نوع از پیوند در برخی کشورها بالای ۳۰ درصد است: نیکاراگوئه (۳۵ درصد)، هندوراس (۳۴ درصد) و جمهوری دومینیکن (۳۲ درصد). تنها چهار کشور با میزان کمتر از ۲۰٪ وجود دارند: کاستاریکا (۱۷٪)، آرژانتین (۱۶٪)، پرو (۱۴٪) و جامائیکا(۸٪).

به‌طورکلی در کشورهای آمریکای لاتین سن قانونی ازدواج برای دختران و پسران ۱۸ سال به بالا است اما موارد استثنا نیز یافت می‌شوند. به‌عنوان‌مثال، در کلمبیا، پسران و دختران می‌توانند در سن

۱۴ـ۱۸ سالگی با رضایت والدین ازدواج کنند.

در حال حاضر ازدواج کودکان در کاستاریکا، کوبا، اکوادور، السالوادور، گواتمالا، هندوراس، مکزیک، پاناما، پورتوریکو و جمهوری دومینیکن ممنوع است. کشورهایی که اجازه ازدواج از سن ۱۶ سالگی را با اجازه والدین، نمایندگان قانونی یا قاضی می‌دهند عبارت‌اند از: بولیوی، برزیل، شیلی، نیکاراگوئه، پاراگوئه، پرو، اروگوئه و ونزوئلا. در کلمبیا دختران می‌توانند از سن ۱۴ سالگی با اجازه والدین یا نمایندگان قانونی خود ازدواج کنند و در آرژانتین نیز خردسالانی که ۱۶ سال‌شان تمام نشده است می‌تواند پس از معافیت از دادگاه ازدواج کند.

شکل ۴ ـ کدام کشورهای آمریکای لاتین به ازدواج کودکان اجازه می‌دهند؟

همچنین حاملگی زیر سن ۱۸ سال در این کشورها شایع است، به‌طوری‌که در بررسی‌های سال ۲۰۲۲ معلوم شد که ۱۸/۲ درصد از زنان ۲۰ـ۲۴ ساله قبل از ۱۸ سالگی زایمان کرده‌اند. در سال ۲۰۱۵ در نیکاراگوئه بالاترین سهم در این موضوع را داشته و به ۴۱ درصد رسیده است.

در بررسی دیگری شاهدیم که آمریکای لاتین و کارائیب بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵، دومین نرخ باروری نوجوانان را در سراسر جهان داشته است. ۱۵ درصد از کل بارداری‌ها در این منطقه مربوط

به زنان زیر ۲۰ سال است.(OPS/OMS, UNFPA y UNICEF, 2018) در مکزیک، از ۱/۹ میلیون تولد ثبت‌شده در سال ۲۰۲۱، حدود ۱۴/۵ درصد آن مربوط به مادران زیر ۲۰ سال بوده است.

به نظر می‌رسد نگرش‌های بین‌المللی به وضعیت آمریکای لاتین در این موضوع شدیداً منفی است و سازمان‌هایی همچون یونیسف مجدانه پیگیر تغییر در منطقه هستند ولی در خود این کشورها حساسیت عمومی خاصی نسبت به این اوضاع نمی‌بینیم.

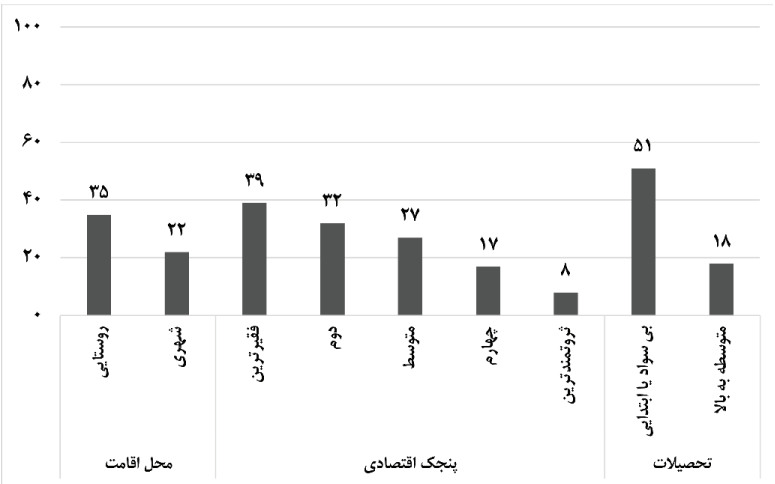

نمودار ۲۹ ــ درصد زنان ۲۰ تا ۲۴ ساله که برای اولین بار قبل از ۱۸ سالگی ازدواج کرده یا در یک رابطه وارد شده‌اند، بر اساس محل سکونت، پنجک ثروت و تحصیلات

خشونت خانگی

در مورد موضوع خشونت علیه زنان و کودکان در آمریکای لاتین تاکنون در بخش‌های مختلفی از جمله کودک‌آزاری و تجاوز و آزار جنسی بحث‌های مفصلی کرده‌ایم. در تکمیل داده و تحلیل‌های گذشته لازم است نگاهی به وضعیت خشونت خانگی نیز بیندازیم تا موضوع تحت اشراف قرار گیرد.

داده‌های موجود تا سال ۲۰۱۸، نشان می‌دهد همه کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب به‌استثنای هائیتی، قوانینی در مورد خشونت خانگی داشته‌اند. در اوایل ۱۹۹۰ این کشورها همچون دیگر بخش‌های جهان قانون خاصی در این موضوع نداشتند و آنچه امروزه مشاهده می‌شود حاصل رشد در سه دهه اخیر است.

بااین‌وجود در بسیاری از کشورهای منطقه، اجرای قوانین دچار مشکلاتی بوده است. از سوی ۱۱/۸ درصد از زنان و دختران ۱۵ تا ۴۹ ساله که تابه‌حال در رابطه بوده‌اند، گزارش شده است که ایشان توسط شریک فعلی یا سابق در ۱۲ ماه گذشته مورد خشونت فیزیکی یا جنسی قرار گرفته‌اند.

همه‌گیری کرونا عاملی مهم در افزایش آمار خشونت خانگی از سال ۲۰۱۹ به بعد بوده است. در اواخر مارس ۲۰۲۰، بیشتر دولت‌های آمریکای لاتین برای جلوگیری از گسترش بیشتر ویروس کرونا قرنطینه اعمال کردند. نتیجهٔ به انزوا کشاندن افراد جامعه، افزایش شدید خشونت جنسی و سوءاستفاده خانوادگی بود. به‌عنوان‌مثال، گزارش‌های خشونت خانگی مکزیک در مارس ۲۰۲۰ در مقایسه با همان ماه در سال گذشته ۲۵ درصد افزایش یافت. تماس‌های تلفن خط ویژه قربانیان خشونت جنسی در آرژانتین، در آوریل ۲۰۲۰ نسبت به سال قبل افزایش بیش از ۶۶ درصد داشته است:

نمودار ۳۰ ـ رشد(درصد) گزارش های خشونت خانگی و سوء استفاده جنسی در طول قرنطینه COVID ـ ۱۹ در کشورهای منتخب آمریکای لاتین از آوریل ۲۰۲۰

همجنس‌گرایی

طی بیست سال گذشته، آمریکای لاتین رشد متوازنی نسبت به سایر کشورهای مغرب زمین در زمینه حقوق LGBT داشته است. برخی از کشورها مانند آرژانتین و اروگوئه قوانینی را در حمایت از حقوق طرفداران LGBT تصویب و برخی دیگر مانند پاراگوئه و ونزوئلا در برابر به رسمیت شناختن حقوق این گروه‌ها، شدیدا ایستادگی کرده‌اند. با این حال به نظر می‌رسد که همچنان LGBT و ادبیات مربوط به آن، وارد حوزه جنبش‌های اجتماعی آمریکای لاتین نشده‌اند. این در حالی است که آمریکای لاتین آشیانه برخی از بزرگ‌ترین و پرجنب و جوش‌ترین جوامع LGBT به شمار می‌رود؛ رژه غرور سائوپائولو که هر ساله پذیرای بیش از ۳ میلیون نفر است، از مصادیق همین مدعا به‌شمار می‌آید.

گفته می‌شود یکی از اصلی‌ترین دلایل عدم پذیرش طرفداران LGBT در زمره سایر جنبش‌های اجتماعی آمریکای لاتین به دلیل آن است که ایشان توسط سایر جنبش‌های سیاسی — اجتماعی به انحراف از اهداف متعالی و همچنین بورژوازی متهم می‌شوند. در واقع جنبش‌های سیاسی — اجتماعی طرفداران LGBT را به دیده تردید می‌نگرند و اقدامات ایشان را در راستای منحرف کردن اذهان از مسائل مهم‌تر می‌دانند.

برخی از رویدادها و راهپیمایی‌های مشهور گروه‌های LGBT در آمریکای لاتین:

● برزیل، سائوپائولو؛ هر ساله در ماه ژوئن با جمعیتی بالغ بر ۴ میلیون نفر شرکت می‌کنند.

● آرژانتین، بوینس آیرس؛ این راهپیمایی هر ساله در ماه نوامبر با جمعیتی بالغ بر ۲۰۰ هزار نفر به یاد اولین راهپیمایی همجنسگرایان در بوینس آیرس در سال ۱۹۶۷، برگزار می‌شود.

● برزیل، ریودوژانیرو؛ ریودوژانیرو هرساله در ماه نوامبر چندین راهپیمایی و رویداد بزرگ همجنسگرایان را با جمعیتی بالغ بر ۵۰۰ هزار نفر، پذیرایی می‌کند.

● مکزیک ،مکزیکو سیتی؛ این فستیوال نیز در بازه زمانی ۲۲ تا ۲۵ ژوئن هر سال با جمعیتی بیش از ۵۰۰ هزارنفر برگزار می‌شود. نکته حائز اهمیت در خصوص این فستیوال که آن را از سایر رویدادهای مذکور متمایز می‌کند، جهانی بودن آن است؛ به این معنا که راهپیمایی غرور مکزیکوسیتی هرساله در بازه مذکور پذیرای همجنسگرایانی از سراسر دنیا است. حال آن‌که موارد قبلی، همگی منطقه‌ای و محدود به جغرافیای خود هستند.

● شیلی، سانتیاگو؛ هر ساله در اواخر ماه ژوئن همجنسگرایان شیلیایی به خیابان‌های سانتیاگو آمده و به گرایشات جنسی خود افتخار می‌کنند. جمعیت شرکت‌کنندگان در این رویداد نیز به بیش از ۱۸۰ هزار نفر می رسد.

به طور کلی می‌توان منشأ جنبش‌های مدرن LGBT و آغاز بزرگ‌ترین تغییرات نگرشی در مورد مسائل LGBT در آمریکای لاتین و کارائیب را موج سوم مبارزات دموکراسی‌سازی در دهه ۱۹۸۰ در این منطقه دانست. گفته می‌شود همزمان با تغییرات فرهنگی دهه ۶۰ میلادی در قاره آمریکا، گروه‌های متعدد همجنسگرایان در آمریکای لاتین نیز برای به‌رسمیت شناخته شدن و استیفای حقوق مبارزات مدنی را آغاز کردند؛ مبارزاتی در قالب نشریات مخفیانه و درون گروهی و همچنین برگزاری گردهمایی‌ها و رویدادهای بزرگ. اما انسجام در مسیر مبارزه زمانی حاصل گشت که مبارزات LGBT با مبارزات دموکراسی هم‌مسیر شد و طرفداران این جنبش، توانستند با حسن استفاده از اتمسفر دموکراسی‌سازی حاکم بر منطقه، مبارزه خود را نیز ذیل آن تعریف کنند.

اگر دهه ۱۹۸۰ را به عنوان سرآغاز شکل‌گیری جنبش‌های LGBT در آمریکای لاتین بدانیم، دهه ۱۹۹۰ را می‌توان برون‌داد این جنبش‌ها در نظر گرفت. مواردی که در ادامه ذکر خواهند شد، جملگی سبب عینی‌تر شدن مبارزات طرفداران LGBT در این منطقه شدند:

۱. ورود ادبیات مسائل LGBT به گفتمان عمومی و اصطکاک جامعه با نگاه‌های جنسیتی و اقلیت‌های جنسی

۲. گره خوردن صنعت فرهنگ با مسائل و داستان‌های LGBT

۳. تحکیم و نهادنیه‌سازی سازمان‌های همجنسگرا و رشد گروه‌های حامی حقوق ترنس‌ها

۴. اولین موفقیت‌های قانونی بزرگ مانند ممنوعیت تبعیض ضد همجنسگرایان در کشورهایی چون آرژانتین و اکوادور

با این حال در ۲۰ سال گذشته علی‌رغم پیشرفت‌هایی که در مسیر به‌رسمیت شناخته شدن حقوق LGBT رخ‌داده است، اما محدودیت‌های چشمگیری نیز در اجرای آن‌ها وجود دارد. اغلب این

قوانین شکنده هستند و در برخی موارد خشم عمومی را نیز به همراه دارد. همچنین اجرای قانون نامنظم است و اغلب با مقاومت خصمانه کارگزاران دولتی چون قضات، افسران پلیس و... مواجه می‌شود. جدول زیر به‌خوبی شرایط حقوقی LGBT در کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب را بیان می‌کند.

جدول ۱۵ ــ موضع کشورهای آمریکای لاتین در قبال پذیرش قوانین مربوط به حقوق همجنسگرایان

	ازدواج همجنسگرایان	اتحادیه‌های مدنی همجنسگرایان	پذیرش فرزندخواندگی توسط زوج‌های همجنسگرا	رسمیت هویت جنسیتی	قوانین ضد تعبیض
بلیز	X	X	X	X	✓
کاستاریکا	✓	✓	✓	✓	✓
السالوادور	X	X	X	X	✓
گواتمالا	X	X	X	X	✓
هندوراس	X	X	X	X	✓
مکزیک	X	X	X	X	✓
نیکاراگوئه	X	X	X	X	✓
پاناما	X	X	X	✓	✓
آرژانتین	✓	X	✓	✓	X
بولیوی	X	X	X	✓	✓
برزیل	✓	✓	✓	✓	✓
شیلی	✓	✓	X	✓	✓
کلمبیا	✓	✓	✓	✓	✓
اکوادور	✓	✓	X	✓	✓
گویان	X	X	X	X	X
پاراگوئه	X	X	X	X	X
پرو	X	X	X	✓	✓

	ازدواج همجنسگرایان	اتحادیه‌های مدنی همجنسگرایان	پذیرش فرزندخواندگی توسط زوج‌های همجنسگرا	رسمیت هویت جنسیتی	قوانین ضد تعبیض
سورینام	X	X	X	X	✓
اروگوئه	✓	✓	✓	✓	✓
ونزوئلا	X	X	X	X	✓
آنتیگوا باربودا	X	X	X	X	X
باهاماس	X	X	X	X	X
باربادوس	X	X	X	X	X
کوبا	X	X	X	✓	✓
دومنیکا	X	X	X	X	X
جمهوری دومنیکن	X	X	X	X	✓
گرنادا	X	X	X	X	X
هایتی	X	X	X	X	X
جامائیکا	X	X	X	X	X
ترینیداد و توباگو	X	X	X	X	X

در داده‌های منتشرشده از مطالعه‌ای که در مورد حمایت از ازدواج همجنس‌گرایان(ازدواج برابر) در کشورهای مختلف آمریکای لاتین توسط سازمان PewReserchCenter انجام شده است، اروگوئه رتبه اول را در فهرست حمایت از ازدواج همجنس‌گرایان به خود اختصاص داده است. ۶۲ درصد از مردم اروگوئه موافق ازدواج برابر هستند.

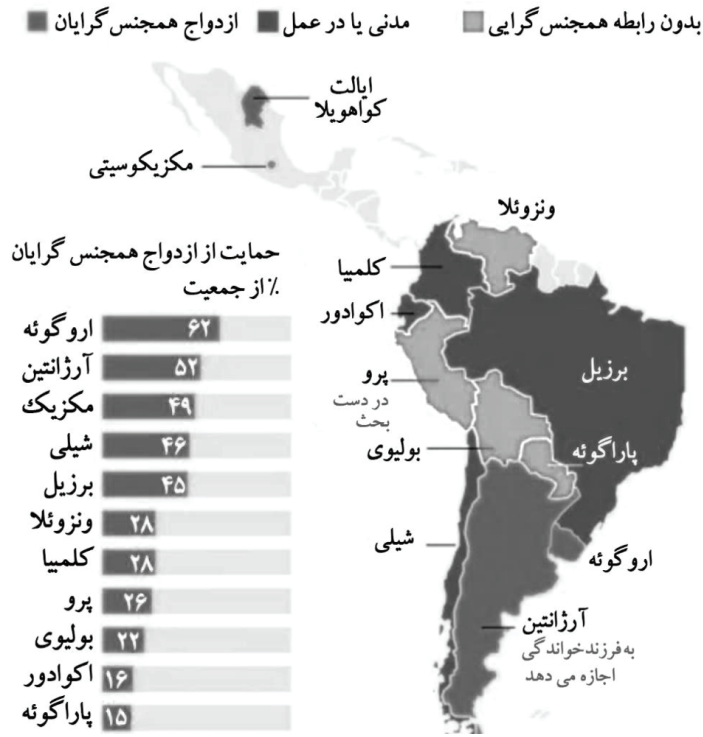

نمودار ۳۱ ـ درصد حمایت از همجنسگرایان

در آمریکای لاتین، ازدواج همجنس‌گرایان در هفت کشور و چندین ایالت مکزیک قانونی است. شیلی آخرین کشوری است که چارچوب قانونی خود را پذیرش این امر فراهم کرده است. آرژانتین، برزیل، اروگوئه، کلمبیا،اکوادور و کاستاریکا در سال‌های اخیر قوانین خود را در این زمینه به تصویب رسانده‌اند.

شکل ۵ ـ کشورهایی که قانون ملی آن‌هاه ازدواج همجنسگرایان را مجاز می داند

در این میان، آرژانتین اولین کشوری است که قانون ازدواج برابر را در سطح ملی در آمریکای لاتین در ۲۱ ژوئیه ۲۰۱۰ تصویب کرد. پس از آن، اروگوئه و برزیل در سال ۲۰۱۳، کلمبیا در سال ۲۰۱۶ و اکوادور در سال ۲۰۱۹ به این فهرست اضافه شدند.

در ۲۶ مه ۲۰۲۰، دیوان عالی دادگستری کاستاریکا قانون سابق خانواده را که از ازدواج بین افراد همجنس جلوگیری می‌کرد، خلاف

قانون اساسی اعلام کرد. بنابراین از آن تاریخ، کاستاریکا اولین کشور در آمریکای مرکزی بود که ازدواج برابر را قانونی کرد.

همچنین مکزیک یکی دیگر از کشورهای منطقه است که در آن زوج‌های LGBTQ+ می‌توانند بیش از پنج سال با هم ازدواج کنند، اما هنوز این امر در همه ایالت‌ها به رسمیت شناخته نشده است.

شاید با این اوصاف باید منتظر پیوستن دیگر کشورهای آمریکای لاتین در آینده به این روند باشیم.

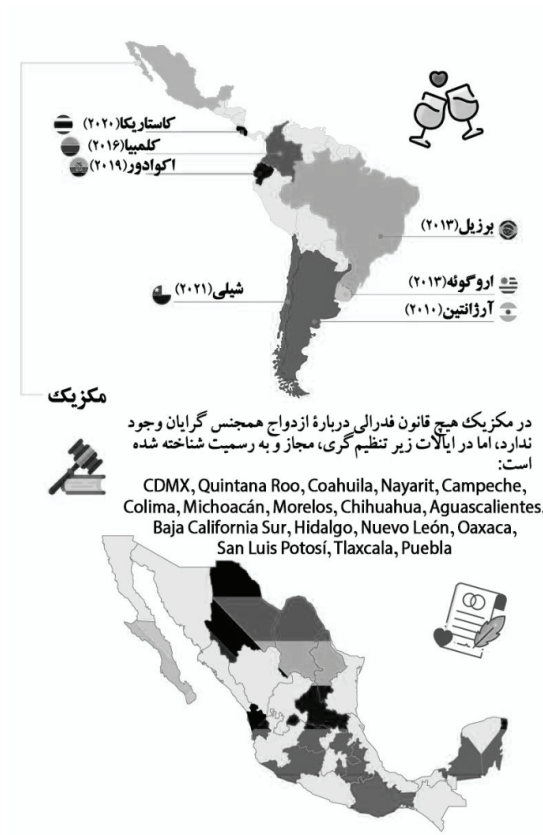

شکل ۶ــ سال به رسمیت شناختن ازدواج همجنسگرایان به تفکیک کشورها

دیدگاه عمومی نسبت به همجنس گرایی

هرچند سیر تغییرات قوانین مرتبط با مسائل LGBT در آمریکای لاتین اندکی کند به نظر می‌رسد اما بررسی افکارعمومی این کشورها نشان می‌دهد که تغییرات حاصل در عرصه عمومی غیرقابل مقایسه با سرعت رشد جهانی گرایش به همجنسگرایی است. به گزارش Pew Research Center در آرژانتین[1] ، اولین کشور منطقه که ازدواج همجنس گرایان را در سال ۲۰۱۰ قانونی کرد، حدود سه‌چهارم (۷۴٪) می گویند که همجنس گرایی باید پذیرفته شود، همان‌طور که اکثریت در شیلی (۶۸٪)، مکزیک (۶۱٪) و برزیل (۶۰٪). ٪. حدود نیمی از ونزوئلایی‌ها (۵۱٪) نیز همین نظر را دارند. در مقابل، ۶۲ درصد از مردم سالوادور می گویند که همجنس گرایی باید توسط جامعه رد شود. تقریباً نیمی از مردم بولیوی (۴۹ درصد) نیز چنین می‌اندیشند.

در ونزوئلا، جایی که از هر ده زن حدوداً شش نفر می گویند که همجنس گرایی باید پذیرفته شود (۵۹ درصد ونزوئلا)، کمتر از نیمی از مردان این دیدگاه را دارند (۴۴). اکثریت زنان و مردان در شیلی نیز می گویند که همجنس گرایی باید توسط جامعه پذیرفته شود.

در برزیل، حدود سه‌چهارم افراد کمتر از ۳۰ سال (۷۴٪)، ۶۰٪ از افراد ۳۰ تا ۴۹ سال و ۴۶٪ از ۵۰ سال یا بیشتر معتقدند همجنس گرایی باید به رسمیت شناخته شود.

افراد ۵۰ سال و بالاتر در آرژانتین، بولیوی و شیلی نیز کمتر از افراد در دو گروه سنی جوان‌تر می گویند که همجنس گرایی باید توسط جامعه پذیرفته شود، اگرچه حداقل نیمی از افراد ۵۰ سال و بالاتر در تمام بولیوی به‌جز بولیوی آن را می‌پذیرند. بااین‌حال، در بولیوی، ۵۳ درصد از جوانان ۱۸ تا ۲۹ ساله و ۴۳ درصد از افراد ۳۰ تا ۴۹ ساله می گویند که همجنس گرایی باید پذیرفته شود، اما تنها ۲۷ درصد از افراد در گروه مسن‌تر این دیدگاه را دارند.

1. Pew Research Center(2014). The Global Divide on Homosexuality. https://www.pewresearch.org/global/2013/06/04/the-global-divide-on-homosexuality/

مکزیکی‌های ۱۸ تا ۲۹ سال، درباره همجنسگرایی دیدگاه مثبت‌تری نسبت به دو گروه سنی دیگر دارند. این در حالی است که تفاوت چندانی بین دیدگاه افراد ۳۰ تا ۴۹ سال و افراد ۵۰ سال یا بالاتر وجود ندارد. در السالوادور و ونزوئلا، افراد کمتر از ۳۰ سال نسبت به سنین ۵۰ سال و بالاتر رواداری بیشتری در برابر همجنسگرایی دارند. افراد ۳۰ تا ۴۹ سال نیز تقریبا در جایگاه میانه ایستاده‌اند.

جدول ۱۶ ــ آیا اجتماع باید همجنس‌گرایی را بپذیرد؟

	بله	خیر
آرژانتین	۷۴	۲۱
شیلی	۶۸	۲۴
مکزیک	۶۱	۳۰
برزیل	۶۰	۳۶
ونزوئلا	۵۱	۴۲
بولیوی	۴۳	۴۹
السالوادور	۳۴	۶۲

جدول ۱۷ ــ موافقت با همجنس‌گرایی در سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۱۳

	۲۰۰۷	۲۰۱۳	تغییر
آرژانتین	۷۲	۷۴	+۲
شیلی	۶۴	۶۸	+۴
مکزیک	۶۰	۶۱	+۱

جدول ۱۸ ــ شکاف جنسیتی در پذیرش همجنس‌گرایی

	مرد	زن	تفاوت
شیلی	۶۲	۷۴	+۱۲
ونزوئلا	۴۴	۵۹	+۱۵

جدول ۱۹ ــ پذیرش همجنس‌گرایی، بر اساس سن

	۱۸ـ۲۹	۳۰ـ۴۹	۵۰+
آرژانتین	۸۱	۷۸	۶۲
شیلی	۷۸	۷۰	۵۷
مکزیک	۷۰	۶۰	۵۲
برزیل	۷۴	۶۰	۴۶
ونزوئلا	۵۷	۵۱	۴۵
بولیوی	۵۳	۴۳	۲۷
السالوادور	۴۳	۳۳	۲۴

سال ۲۰۲۲، کوبا همه‌پرسی‌ای را نسبت به قانون جدید خانواده برگزار کرد. همه‌پرسی قانون خانواده اولین همه‌پرسی برای یک قانون خاص و سومین به‌طورکلی است که از زمان پیروزی انقلاب کوبا در سال ۱۹۵۹ برگزار شده است و ازاین‌جهت اهمیت دوچندان دارد. در این قانون ازدواج برابر(همجنس‌گرایان) و رحم اجاره‌ای به رسمیت شناخته شد. نکته شایان توجه، این است که حدود ۴ میلیون نفر از مردم در این همه‌پرسی به این قانون رأی مثبت داده‌اند.

بر اساس نتایج رسمی، ۳،۹۳۶،۷۹۰ رأی(۶۶/۸۷٪) «آری» و۱،۹۵۰،۰۹۰ رأی(۳۳/۱۳٪) «خیر» بوده است. البته این آمار صرف‌نظر از آراء «ممتنع» بوده است که طبق اظهار اولیه آقای آلیدا بالسیرو، رئیس شورای ملی انتخابات، حدود ۲۵ درصد را شامل شده است. این حجم از آرای ممتنع تاکنون در تاریخ کشور کوبا بی‌سابقه بوده است.

نسبت به این همه‌پرسی انتقاداتی وجود دارد. مثلاً این‌که قانون خانواده باید بسیاری از موضوعات را پوشش دهد که فراتر از ازدواج برابر، اجازه فرزندخوانده گرفتن زوج‌های همجنس یا رحم اجاره‌ای است؛ موضوعاتی مانند نقش خانواده در مراقبت از افراد، افراد مسن و مواردی از این دست. اما این قانون موارد مذکور را پوشش نمی‌دهد.

برخی برگزاری این همه‌پرسی را یک مسکّن برای وضعیت نابسامان کشور می‌دانند؛ مانند وضعیت بد اقتصادی، انبوه مهاجرت و حتی فضای بسته سیاسی. برخی دیگر این عمل دولت را نوعی شانه خالی کردن از مسئولیت می‌دانند تا تبعات نتیجه آن بر دوش مردم حمل شود. لکن فارغ از هر رویکرد و دلیل سیاسی، نتیجه این انتخابات می‌تواند حاکی ازنظر مردم نسبت به مقوله همجنس‌گرایی در نظر گرفته شود.

آمار ازدواج برابر در برخی کشورهای آمریکای لاتین

در سال ۲۰۲۰، یک درصد از ۷۷۵/۰۰۰ ازدواج ثبت‌شده در **برزیل** متعلق به زوج‌های همجنس بوده است. طی همین سال، ۶۴۳۳ زوج همجنس‌گرا تصمیم به ازدواج در این کشور گرفتند که البته این آمار نسبت به سال‌های پیش به دلیل همه‌گیری کرونا کاهش داشته است. به‌طورکلی از سال ۲۰۱۳ (زمان قانونی شدن ازدواج همجنسگرایان در برزیل) ازدواج بین افراد همجنس بیشتر شده‌است.

طبق گزارش استاتیستا در سال ۲۰۲۱، فقط در پایتخت **آرژانتین** یعنی بوئنوس آیرس شاهد ۷۲۵ ازدواج میان همجنس‌گرایان بودیم که ۴۱۶ مورد ازدواج بین دو مرد و ۳۰۹ ازدواج بین دو زن بوده است.

در همین سال، مجموعاً ۱۱۸۸ ازدواج همجنس‌گرا در **کلمبیا** به ثبت رسیده است. این در حالی است که در بدو رسمی شدن این نوع از ازدواج در سال ۲۰۱۶، تنها ۳۱۶ مورد ثبتی ازدواج همجنسگرایان وجود داشته است.

همچنین در سال ۲۰۲۱، ۲۴۰ ازدواج از کل ۵۶۹۲۱ مورد ازدواج ثبت‌شده در اکوادور مربوط به افراد همجنس بوده است. شاید این عدد پایین به نظر برسد اما لازم به ذکر است که ازدواج همجنس‌گرایان در اکوادور از سال ۲۰۱۹ قانونی شده است و با توجه به آغاز هم‌زمان این

روند با همه‌گیری ویروس کرونا، فرصتی برای افزایش این آمار وجود نداشته است و اگر فرض کنیم که در این کشور نیز ازدواج همجنس‌گرایان مطابق روندهای ثبت‌شده در کشورهایی مثل کلمبیا و برزیل پیش خواهد رفت باید منتظر افزایش جدی این آمار در سال‌های آتی باشیم.

در سال ۲۰۲۰، تعداد ازدواج‌های همجنس‌گرایان در **مکزیک** تقریباً به ۵۰۰۰ رسید که در مقایسه با آنچه در سال ۲۰۱۹ گزارش شده بود، علی‌رغم همه‌گیری کووید-۱۹، افزایش ۳۷/۷ درصدی را نشان می‌دهد. اولین نهاد فدرالی که در سال ۲۰۱۰ ازدواج برابر را قانونی کرد مکزیکوسیتی بود.

در طول سال ۲۰۲۱، ۸۳۸ ازدواج میان همجنس‌گرایان در **کاستاریکا** به ثبت رسید. اولین ازدواج بین دو مرد در این کشور آمریکای مرکزی در فوریه و اولین ازدواج بین دو زن در ماه مارس ۲۰۲۰ محقق شد.

مراکز مطالعه جنسیت

در بین گروه‌های موافق همجنس‌گرایی، بخش عمده‌ای از مراکز مطالعات جنسیت دانشگاهی یا غیردانشگاهی هستند که با ادبیات علمی به توجیه این جریانات می‌پردازند. به نظر می‌رسد دلیل اصلی این مسئله تعلق حقوقی یا مالی این مراکز علمی به خارج از کشور و گروه‌های بین‌المللی موافق همجنس‌گرایی است.

در آرژانتین و برزیل، بودجه مراکز تحقیقاتی از طریق دولت (از طریق بودجه دانشگاه و آژانس‌های پشتیبانی تحقیقاتی) تأمین می‌شود. در مورد شیلی و اروگوئه، علیرغم اینکه این مراکز در دانشگاه‌های دولتی مستقر هستند، وابستگی به سازمان‌های مالی بین‌المللی تقریباً مطلق است. این تأمین مالی از سوی سازمان ملل، به‌ویژه صندوق جمعیت سازمان ملل متحد (UNFPA)، صندوق سازمان ملل متحد برای زنان (UNIFEM)، کمیسیون اقتصادی آمریکای لاتین و کارائیب

(ECLAC) صورت می‌پذیرد. حمایت مالی برخی از تحقیقات در خصوص بیماری‌هایی چون HIV از کانال صندوق جهانی برای مبارزه با ایدز، سل و مالاریا انجام می‌شود. همچنین، بنیاد فورد بودجه‌ای را برای مخروط جنوبی در حوزه روابط جنسی و حقوق جنسی و باروری تخصیص می‌دهد. این بودجه در برخی از مراکز منطقه‌ای مانند CLAM متمرکز شده است که در برزیل فعالیت می‌کند و به مرجعی برای توسعه تحقیقات و آموزش مسائل جنسی و حقوقی آن تبدیل شده است. CLAM اگرچه از برش اول این پروژه کنار گذاشته شده است، اما رابطه نزدیکی با برخی از محققان دانشگاهی مستقر در مراکز تحقیقاتی مورد مطالعه دارد؛ بنابراین به فضایی مشروع برای گفتمان‌های مربوط به جنسیت و حقوق جنسی و تولیدمثل برای منطقه شده است(Espinosa Miñoso, pag 17).

رهبران تیم دارای مدرک دکترا در رشته‌های مربوطه خود هستند.تیم‌ها عمدتاً توسط افرادی هماهنگ می‌شوند که در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا در اروپا و ایالات‌متحده آموزش دیده‌اند. در مورد آرژانتین، برخی از محققان دوره دکترای خود را در برزیل به پایان رساندند(همان، ص۱۸).

ما حداقل پنج حوزه موضوعی گفتمانی اصلی را شناسایی کرده‌ایم که آن حوزه‌ها در کشورهای موردمطالعه تولید دانش دارند: ۱. حقوق جنسی و باروری و سلامت؛ ۲. تنوع جنسی؛ ۳. خشونت جنسیتی یا خشونت علیه زنان؛ ۴. تاریخ، سیاست و جنسیت؛ ۵. زنان، مطالعات ادبی و مطالعات هنر.(همان)

شبکه‌های اجتماعی دوست‌یابی

شبکه‌های اجتماعی دوست‌یابی در که در کشورهای مختلف آمریکای لاتین بسیار با استقبال مواجه شده است یکی از راه‌های مهم ارتباط جنسی یا عاطفی خارج از چهارچوب ازدواج در جهان و همچنین

آمریکای لاتین است. همچنین در این شبکه‌ها شاهد ارتباطات راحت‌تر همجنس‌گرایان هستیم تا آنجا که در برخی کشورها شبکه‌های دوست‌یابی مخصوص همجنس‌گرایان رونق گرفته‌اند.

در میان انواع سایت‌ها و برنامه‌های کاربردی برای یافتن شریک ایده‌آل، Tinder در میان محبوب‌ترین‌ها در آمریکای لاتین قرار دارد. این برنامه ازجمله به دلیل داشتن قابلیتی که به شما امکان می‌دهد کاندیداها را با حرکت دادن انگشت به راست یا دور انداختن آن‌ها با حرکت انگشت به چپ انتخاب کنید، در سراسر جهان مشهور شد. در مکزیک، ۷۲ درصد از کاربران برنامه دوست‌یابی از Tinder استفاده می‌کنند. برزیلی‌های نیز چنین‌اند. در واقع برزیل با بیشترین تعداد دانلود اپلیکیشن Tinder در ماه می ۲۰۲۲ جایگاه نخست را کسب کرد و پس از آن مکزیک و کلمبیا در جایگاه دوم و سوم قرار گرفتند.

از رابطه جنسی گاه‌به‌گاه تا یافتن عشق زندگی خود، دلایلی است که کاربران اینترنت را به استفاده از برنامه‌های دوست‌یابی سوق می‌دهد. طی نظرسنجی اخیر استاتیستا، بیش از نیمی از کاربران آرژانتینی گفتند که برای ملاقات با افراد جدید به این پلتفرم‌ها دسترسی دارند، درحالی‌که کمتر از ۳۰ درصد اعلام کردند که به دنبال شریک هستند. در همان سال، ۳۰ درصد از کاربران در مکزیک اعتراف کردند که از برنامه‌های دوست‌یابی برای جستجوی یک رابطه رسمی استفاده کرده‌اند.

علاوه بر حضور در دنیای مجازی دوست‌یابی، مهم است که بدانید هنگام استفاده از این پلتفرم‌ها به دنبال چه چیزی هستید و چه ویژگی‌ها و ویژگی‌هایی وجود دارد که یک فرد را خاص می‌کند. این که فرد دارای علایق مشترک، ظاهر ظاهری خوب و شغل خوب است، از ویژگی‌های موردعلاقه کاربران مکزیکی است. درحالی‌که در آرژانتین، شرکت‌کنندگان در یک نظرسنجی، همراهی و شخصیت را به‌عنوان ویژگی‌های کلیدی شریک ایده‌آل انتخاب کردند.

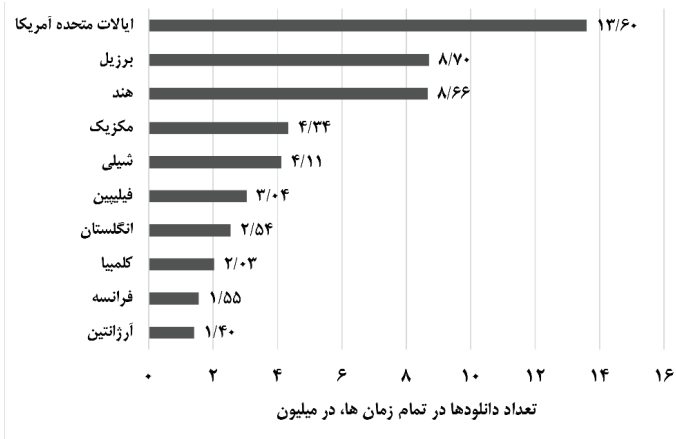

نمودار ۳۲ـ کشورهای دارای بیشترین دانلود برنامه Grindr در جولای ۲۰۲۳

در سال ۲۰۲۲، برزیل با بیش از ۱۶ میلیون نفر، بیشترین تعداد کاربران اپلیکیشن‌های دوست‌یابی آنلاین را به خود اختصاص داد. همچنین در ماه مه ۲۰۲۲، برزیل کشوری بود که بیشترین تعداد دانلود اپلیکیشن دوست‌یابی Tinder را در آمریکای لاتین داشت.

تا ماه مه ۲۰۲۲، بیش از ۱/۴۶ میلیون بارگیری از برنامه دوست‌یابی Tinder در کشورهای منتخب آمریکای لاتین ثبت شده است. در همان ماه، برزیل با بیش از ۶۶۹۶۰۰ دانلود، بیشترین تعداد دانلود اپلیکیشن دوست‌یابی را داشت و پس‌ازآن مکزیک با بیش از ۲۹۹۰۰۰ دانلود قرار گرفت. از سوی دیگر، در نوامبر ۲۰۲۰، برنامه دوست‌یابی Grindr در شیلی بیش از هر کشور دیگری در آمریکای لاتین بارگیری شد.

در نوامبر ۲۰۲۰، بیش از ۱۵۲۶۰۰ بارگیری از Grindr، برنامه دوست‌یابیِ همجنس‌گرایان، ترنس‌ها و دگرباشان در آمریکای لاتین ثبت شد. در همان ماه، شیلی با تقریباً ۶۰۰۰۰ مورد بیشترین تعداد دانلود و پس‌ازآن برزیل با بیش از ۳۵۳۰۰ دانلود قرار داشت.

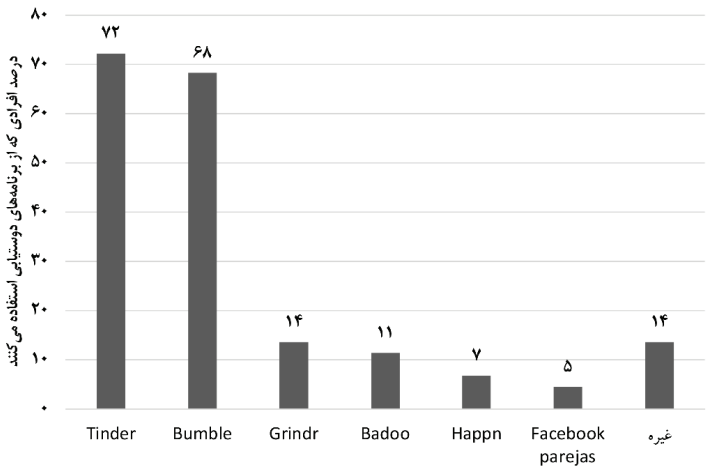

نمودار ۳۳ ـ برنامه‌های دوست‌یابی با بیشترین درصد کاربران در مکزیک در سال ۲۰۲۳

طبق آمار در سال ۲۰۲۱ اکثر کاربران مکزیکی خدمات دوست‌یابی آنلاین(حدود ۳۹/۳ درصد) بین ۱۸ تا ۲۴ سال سن داشتند. دلایل استفاده از این برنامه‌ها در مکزیک متفاوت است. در سال ۲۰۲۲ بیش از ۳۰ درصد افراد جهت پیدا کردن یک رابطه رسمی، نزدیک ۲۹ درصد افراد برای داشتن رابطه جنسی گاه‌به‌گاه، ۲۹ درصد برای پیدا کردن دوست، نزدیک ۸ درصد برای پیدا کردن یک همراه برای انجام یک فعالیت مشخص و نزدیک ۴ درصد به دنبال داشتن رابطه جنسی نامعمول و نامرسوم بودند.

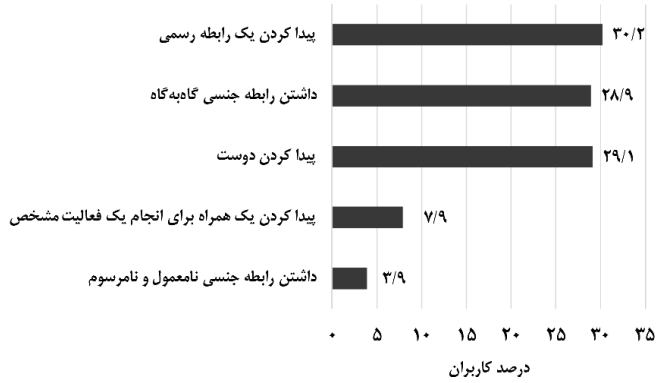

نمودار ۳۴ ــ درصد افرادی که از برنامه های دوست‌یابی استفاده می کنند

جمع‌بندی و پیشنهادها

آنچه در این گزارش مرور شد وضعیت کلی خانواده و شکل‌های مختلف آن در جامعهٔ آمریکای لاتین و کشورهای آن بود. این نهاد از جهت تعداد و نرخ ازدواج رسمی و غیررسمی و فرزندآوری و طلاق بررسی شد و پس از آن برخی آسیب‌های موجود در آن شرح داده شد. موضوع جالب‌توجه این است که آمریکای لاتین در شاخص‌های مختلف مربوط به این حوزه معمولاً جزء بیشترین‌ها و کمترین‌هاست. در جهان توجه ویژه‌ای به وضعیت آمریکای لاتین در موضوع زن و خانواده می‌شود و تلاش‌های بسیاری از طرف سازمان‌های بین‌المللی همچون سپال و یونسکو و یونیسف انجام گرفته است تا برخی از این شاخص‌ها بهبود پیدا کنند؛ اما باوجود تمام این تلاش‌ها باز هم شاهد این هستیم که تغییر جدی و اساسی رخ نداده است.

در این منطقه، کشورها فارغ از ایدئولوژی و شکل حکومت و سیاست‌های وضعی دچار بحران‌ها و نتایج یکسان در حوزهٔ خانواده هستند. پس از مصاحبه‌های مختلف به این نتیجه رسیدیم که علت

این امر، علاوه‌بر وضعیت فرهنگی و تاریخی منطقه، این است که دولت‌ها و نخبگان دانشگاهی و سیاسی با وجود زاویهٔ نگاه‌های مختلف، همگی شاخص‌ها و معیارهای غربی در موضوع خانواده را پذیرفته‌اند و در نهادهای علمی و غیرعلمی این ایده‌ها و چشم‌اندازهای غربی هستند که وضعیت زن و خانواده را توصیف می‌کنند، حتی اگر خود این کشورها نیز در رسیدن به آن چشم‌اندازها موفقیتی کسب نکرده باشند یا اینکه باوجود رسیدن به آن اهداف باز هم نهاد خانواده در وضعیت بحرانی قرار دارد.

تمام سیاست‌ها و تلاش‌های متنوع دولت‌های لاتین برای رسیدن به مدینهٔ فاضلهٔ غربی و بهبود وضعیت طبق شاخص‌ها و ایدئال‌های ایشان است. درحال‌حاضر گروه‌های مختلف متوجه نقص موجود شده‌اند و در تلاش هستند تا آن را به نحوی اصلاح کنند؛ ولی هیچ ایدهٔ روبه‌جلو و الگوی مناسبی برای تغییر ندارند.

به‌نظرمی‌رسد در چنین وضعیتی کشورمان وظیفه داشته باشد، گامی برای بهبود شرایط بردارد. جمهوری اسلامی اولاً باید همچون سازمان‌های بین‌المللی، به بهبود کیفیت زندگیِ(Calidad de la vida) خانوادگی توجه ویژه داشته باشد تا علاوه‌بر اثرگذاری مستقیم در این مسئله، خود را به‌عنوان قطبی مهم در مسئلهٔ خانوادهٔ لاتینی مطرح کند. همچنین در گام دوم لازم است مزیت رقابتی خود یعنی جایگاه ویژهٔ زن و خانواده در اسلام و ایران را در این کشورها تبلیغ و تبیین کند. در سفرنامه‌های مختلف به این کشورها شاهد هستیم که مردم و به‌خصوص اهل علم این منطقه به سخن ناب اسلام در این حوزه علاقه نشان داده و خواهند داد و گروه‌های زیادی هستند که با کشف اندیشه‌های ناب، آن را جایگزین اندیشه‌های مقصر این وضعیت کنند.

پیرو این مطلب، دو راهبرد کلان و اساسی جهت فعالیت در حوزهٔ خانواده پیشنهاد می‌گردد:

● فعالیت در حوزهٔ بهبود کیفیت زندگی(Calidad de la vida) و مطرح‌کردن ایران به‌عنوان قطب اصلی حل مسئلهٔ خانواده در آمریکای لاتین؛

● تبلیغ و تبیین و تنقیح جایگاه ویژهٔ زن و خانواده در اسلام و ایران در کشورهای آمریکای لاتین به‌عنوان بهترین راه‌حل جایگزین.

بااین‌همه، باید توجه ویژه داشت که برخوردهای سخت و ناگهانی با جامعهٔ لاتین در حوزهٔ خانواده قطعاً به شکست منجر خواهد شد، چراکه شکاف میان دو جامعه در این موضوع بسیار عمیق است. معنای و اشکال خانواده به‌کل در دو منطقه متفاوت است و راهی جز گفت‌وگوی مسالمت‌آمیز نمی‌تواند مثمرثمر باشد. این مسیر یک فرایند طولانی و زمان‌بر خواهد بود و رویکردهای ضرب‌الاجلی و گزارش‌محور هرگز تأثیر واقعی نخواهند داشت. در این گزارش تلاش شد تا تفاوت اساسی نگاه انسان لاتینی به خانواده و مشکلات آن تبیین شود تا سیاست‌گذار ایرانی متوجه این موضوع باشد که فهم این نهاد نیاز به پژوهش و گفت‌وگوی بیشتر دارد تا زبان مشترک جهت همکاری ایجاد گردد.

در پایان برخی پیشنهادها به این بخش ضمیمه خواهد شد. امید است که حاضران در میدان آمریکای لاتین ایده‌ها و راهبردهای دقیق و خلاقانهٔ دیگری نیز به این سیاهه اضافه کنند:

۱. شناسایی سازمان‌های مردم‌نهاد حامی خانواده در کشورهای آمریکای لاتین و پیوند آن‌ها به گروه‌های داخلی؛

۲. برگزاری کرسی‌های علمی ترویجی با موضوع جایگاه راستین زن و مادر و خانواده در جامعهٔ اسلامی و مسیحی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی کشورهای منطقه؛

۳. ترجمهٔ کتاب‌های مرتبط با حوزهٔ تربیت و خانواده مانند کتب آیت‌الله حائری شیرازی و صفایی حائری یا «فاطمه فاطمه است» علی

شریعتی به زبان اسپانیولی؛

۴. ارائهٔ علمی چهارچوب و شاخص‌های دقیق و شفاف و منظم در موضوع خانواده و دفاع و تبیین آن؛

۵. امضای تفاهم‌نامه‌هایی در حوزهٔ خانواده و جوانان با محوریت «تحکیم بنیان خانواده و ترویج فرهنگ ازدواج» با سازمان‌های متناظر در کشورهای آمریکای لاتین؛

۶. گفت‌وگوی مدون و مستمر با کلیساها و متقاعدسازی ایشان برای فعالیت جدی در حوزهٔ خانواده و همکاری با نهادهای بومی و حتی ایرانی در این حوزه؛

۷. حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های خانواده در کشورهای منطقه و در صورت لزوم برگزاری برخی نشست‌های علمی در مقیاس جهانی یا منطقه‌ای؛

۸. تولید و توزیع آثار رسانه‌ای با محوریت موضوع خانواده؛

۹. همکاری جهت کاهش برخی آسیب‌های اجتماعی موردتوافق طرفین در حوزهٔ خانواده همچون «کودکان کار»، خشونت خانگی، تجاوز و آزار جنسی، تبعیض جنسی و غیره.

فهرست منابع

۱. حق روستا، مریم. ۱۳۹۷. جامعه و فرهنگ کوبا. تهران. انتشارات بین المللی الهدی.

۲. حق روستا، مریم. ۱۴۰۱. نگاهی به توسعه و اقتصاد مکزیک: Mexico نگاهی به توسعه و اقتصاد ۲۰۲۱

3. Chaux, Enrique and León, León (2021). Public Opinion Toward LGBT People and Rights in Latin America and the Caribbean.

4. Comisión Económica para América Latina y el Caribe (CEPAL), *Notas de Población*, N° 115 (LC/PUB.2022/22-P), Santiago, 2023.

5. Corrale, Javier (2015). The Politics of LGBT Rights in Latin America and the Caribbean: Research Agendas, European Review of Latin American and Caribbean Studies, No. 100 (2015) December, pp. 53-62.

6. Cultural beliefs about rape and victims response in three ethnic groups. American Journal of Orthopsychiatry

7. EL DIVIDENDO DEMOGRÁFICO, S. O. S. T. E. N. I. B. L. E. ¿ Qué tienen Que ver el matrimonio y la fecundidad con la economía? (Doctoral dissertation, UNIVERSIDAD DE PIURA).

8. Espinosa Miñoso, Y.; Castelli, R.; Alvarez, V. (2011). Colonialidad y dependencia en los estudios de género y sexualidad en América Latina: Un informe de avance. II Jornadas del Centro Interdisciplinario de Investigaciones en Género, 28, 29 y 30 de septiembre de 2011, La Plata, Argentina. En Memoria Académica. Disponible en: http://www.memoria.fahce.unlp.edu.ar/trab_eventos/ev.4889/ev.4889.pdf

9. Fry, Deborah; Padilla, Karina; Germanio, Amanda; Lu, Mengyao; Ivatury, Srividya; Vindrola, Stefania(2021). Violencia contra niños, niñas y adolescentes en América Latina y el Caribe 2015-2021. Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia(UNICEF). Ciudad de Panamá, octubre de 2021.

10. Núñez Medina, Gerardo(2022). Análisis espacio-temporal de la evolución de los niveles de fecundidad en los municipios de México, 1970-2020. Notas de Población N° 113 • julio-diciembre de 2021 • págs. 39-60.

11. OPS/OMS, UNFPA y UNICEF. (2018). Acelerar el progreso hacia la reducción del embarazo en la adolescencia en América Latina y el Caribe. Informe de Consulta Técnica. Washington, D.C Estados Unidos de América. https://www.unicef.org/lac/media/1336/file/PDF_Acelerar_el_progreso_hacia_la_reducci%C3%B3n_del_embarazo_en_la_adolescen.pdf

12. Organización Internacional del Trabajo(2021). Trabajo infantil: Estimaciones mundiales 2020, tendencias y el camino a seguir [resumen]. Unisef. Descargar: https://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_800301/lang--es/index.htm

13. Pew Research Center(2014). The Global Divide on Homosexuality. https://www.pewresearch.org/global/2013/06/04/the-global-divide-on-homosexuality/

14. Population data from United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). World Population Prospects 2019, Online Edition. Rev. 1.

15. Progress of the world's women2019-2020, families in a changing world, REGIONAL FACTSHEET, Latin America and the Caribbean

16. Sanotos, Beatriz (2023). Mending the Divide: Lessons fromLGBTQ+Movements for LatinAmerican Studies, Bulletin of Latin American Research, Vol. 42, No. 4, pp. 551–563, 2023

17. UNICEF global databases 2020, based on Multiple Indicator Cluster Surveys (MICS), Demographic and Health Surveys (DHS), and other national surveys.

18. UNICEF(2019). Perfil del matrimonio infantil y las uniones tempranas en América Latina y el Caribe. la Sección de Datos y Analítica de UNICEF con aportes de la Oficina Regional para América Latina y el Caribe. Nueva York.

19. UNICEF(2022). Perfil estadístico de la violencia contra la infancia en América Latina y el Caribe. Sección de Datos y Análisis. División de Datos, Análisis, Planificación y Seguimiento.

20. Child marriage atlas. Address: www.girlsnotbrides.org/learning-resources/child-marriage-atlas/regions-and-countries/latin-america-and-caribbean/

21. Colombianos, los que menos se casan en Latinoamérica(2013). Address:www.portafolio.co/economia/finanzas/colombianos-casan-latinoamerica-71350

22. Cuba aprueba en un referéndum el matrimonio igualitario y la gestación subrogada(2022). Address: www.elcomercio.pe/mundo/latinoamerica/cuba-aprueba-el-matrimonio-igualitario-y-la-gestacion-subrogada-en-un-referendum-resultados-del-referendo-en-cuba-codigo-de-familias-miguel-diaz-canel-noticia/?ref=ecr

23. Dannemann, Victoria(2020). América Latina: envejecimiento a la europea. Address: www.dw.com/es/am%C3%A9rica-latina-envejecimiento-a-la-europea-con-desigualdad-latinoamericana/a-54709709

24. Davison, Tamara(2019). Latin America has a child marriage crisis. Address: www.latinamericareports.com/latin-america-has-a-child-marriage-crisis/1831/

25. Divorce Rate in the World(2023). Address: www.divorce.com/blog/divorce-rates-in-the-world/

26. El aborto en América Latina, Statista. Address: www.statista.com/temas/10230/el-aborto-en-america-latina/#topicOverview

27. El matrimonio igualitario en América Latina, Statista. Address: www.statista.com/temas/8056/el-matrimonio-igualitario-en-america-latina/#topicOverview

28. El sociodemográfico de México, Statista. Address: https://es.statista.com/estadisticas/572467/porcentaje-de-nacimientos-de-madres-menores-de-20-anos-en-mexico/

29. Empleo y mercado laboral en México, Statista. Address: www.statista.com/temas/7417/empleo-y-mercado-laboral-en-mexico/#topicOverview

30. Ending sexual violence in Latin America and The Caribbean. Address: www.equalitynow.org/ending-sexual-violence-in-latin-america-and-the-caribbean/

31. Fernández Reca, Alfonso(2019). 1 in 4 young women in Latin America and the Caribbean is in union or married before age 18. Address: www.unicef.org/press-releases/1-4-young-women-latin-america-and-caribbean-union-or-married-age-18

32. La explotación laboral infantil se extiende por Latinoamérica con la pandemia(2023). Address: www.swissinfo.ch/spa/latinoam%C3%A9rica-trabajo-infantil_la-explotaci%C3%B3n-laboral-infantil-se-extiende-por-latinoam%C3%A9rica-con-la-pandemia/48583124

33. La mujer en el mercado de trabajo en México, Statista. Address: www.statista.com/temas/9390/la-mujer-en-el-mercado-laboral-en-mexico/#topicOverview

34. La trata de personas en el mundo , Statista. Address: www.statista.com/temas/5639/la-trata-de-personas-en-el-mundo/#topicOverview

35. Las apps de citas en América Latina, Statista. Address: www.statista.com/temas/7359/las-apps-de-citas-en-america-latina/#topicOverview

36. Lic. Natalia Rey. Sociedad y Matrimonio en nuestros días. Address: www.hipermedula.org/2015/10/sociedad-y-matrimonio-en-nuestros-dias

37. Marriages and Divorces(2020). Address: www.ourworldindata.org/marriages-and-divorces

38. Melo, María Florencia(2022). Una de cada cinco niñas se casa antes de los 18 años en Latinoamérica. Address: https://es.statista.com/grafico/28541/porcentaje-de-mujeres-de-20-a-24-anos-que-se-casaron-o-vivian-en-pareja-antes-de-los-15-y-18-anos/

39. Nahomi, Ira(2014). América Latina, la región del mundo con mayor índice de maltrato infantil. Address: https://panorama.ridh.org/america-latina-la-region-del-mundo-con-mayor-indice-de-maltrato-infantil/

40. Pérez, Cristina(2023). Matrimonios en Chile registran la cifra más alta en más de una década. Address: www.latercera.com/que-pasa/noticia/matrimonios-en-chile-registran-la-cifra-mas-alta-en-mas-de-una-decada/FHEXRJYQ4VHEPPFVWNPHZI5SVQ

41. Roa, Mónica Mena(2021). Los países más y menos partidarios del aborto. Address: www.statista.com/grafico/23139/personas-que-creen-que-el-aborto-deberia-estar-permitido/

42. Roa, Mónica Mena(2022). Dos de cada diez personas creen que la desigualdad de género no existe. Address: https://es.statista.com/grafico/27006/la-desigualdad-de-genero-no-existe-realmente/

43. Roa, Mónica Mena(2022). Los países que le dijeron 'Sí' al matrimonio igualitario. Address: https://es.statista.com/grafico/18091/paises-donde-es-legal-el-matrimonio-entre-personas-del-mismo-sexo/

44. Sepúlveda, Paulina(2019). ¿Por qué los chilenos ya no quieren casarse? Matrimonios llegan al nivel más bajo de la última década.

45. Trabajo infantil en América Latina y el Caribe. Address: www.ilo.org/americas/temas/trabajo-infantil/lang--es/index.htm

46. Traeder, Viola(2022). Referendo sobre matrimonio igualitario es un "error inmenso". Address: www.dw.com/es/referendo-sobre-matrimonio-igualitario-en-cuba-es-un-error-inmenso/a-62606089

47. Una de cada cuatro menores de edad se casa o mantiene una "unión temprana". Address: www.nodal.am/2023/04/cepal-una-de-cada-cuatro-ninas-y-adolescentes-en-latinoamerica-se-casa-o-mantiene-una-union-temprana/

48. Uruguay: el país de América Latina que más apoya el matrimonio gay(2015). Address: www.elobservador.com.uy/nota/uruguay-el-pais-de-america-latina-que-mas-apoya-el-matrimonio-gay-201512820460

49. Weddings and Marriage, Statista. Address: www.statista.com/topics/797/weddings-and-marriage/#topicOverview

50. Zea, Sendai(2022). 2 de cada 3 niños, niñas y adolescentes de América Latina y el Caribe sufren violencia en el hogar. Address: www.unicef.org/lac/comunicados-prensa/2-de-cada-3-ninos-ninas-y-adolescentes-de-america-latina-y-el-caribe-sufren-violencia-en-el-hogar